

Rozsudek velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2023, sp. zn. 15 Tz 9/2023, ECLI:CZ:NS:2023:15.TZ.9.2023.1

Číslo: 31/2023

Právní věta:

I. Trestně stíhat je možno jen existující (i zrušenou) právnickou osobu, ale nikoli již zaniklou právnickou osobu.

II. Ustanovení § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř. lze podle § 1 odst. 2 t. o. p. o. přiměřeně užít i vůči zaniklé právnické osobě.

III. Ustanovení o mimořádných opravných prostředcích týkající se obviněné fyzické osoby, která zemřela nebo byla prohlášena za mrtvou (§ 265p odst. 3, § 275 odst. 1, § 280 odst. 3 tr. ř.), lze podle § 1 odst. 2 t. o. p. o. přiměřeně užít i vůči zaniklé právnické osobě.

IV. Má-li být trestně stíhána právnická osoba, musí orgány činné v trestním řízení postupovat podle § 30 a § 32 t. o. p. o. tak, aby zabránily jejímu zrušení nebo zániku. Jde-li o trestní stíhání zrušené obchodní společnosti (např. společnosti s ručením omezeným), je třeba vyrozumět příslušný krajský soud, který vede obchodní rejstřík, v němž je tato obchodní společnost zapsána (dále jen „rejstříkový soud“), o tom, že bylo zahájeno její trestní stíhání (§ 30 odst. 1 t. o. p. o.). Dále je nutno činit i další aktivní kroky k zamezení zániku obviněné právnické osoby – obchodní společnosti, zejména jednat s jejím likvidátorem a upozornit jej na povinnosti vyplývající z § 32 odst. 1 a 3 t. o. p. o., že má písemně oznámit státnímu zástupci a v řízení před soudem předsedovi senátu, že hodlá podat návrh na výmaz obchodní společnosti z obchodního rejstříku, resp. podat návrh na rozhodnutí soudce pro přípravné řízení nebo v řízení před soudem předsedy senátu o svolení se zánikem obviněné právnické osoby.

V. Likvidátor obchodní společnosti je tím, kdo za ni zásadně může činit úkony podle § 34 odst. 1 t. o. p. o. Proto má mít zjednan přístup do datové schránky obviněné obchodní společnosti, do níž se doručují písemnosti jí určené (§ 62 odst. 1 tr. ř.). Pokud likvidátor nepřebírá písemnosti takto doručované, lze mu je doručovat i jiným způsobem (např. do jeho datové schránky, na adresu jeho bydliště apod.).

VI. Zanikla-li (i přes zamezující opatření zejména podle § 30 a § 32 t. o. p. o.) stíhaná obviněná právnická osoba a spatřuje-li státní zástupce veřejný zájem hodný právní ochrany na vyslovení její viny, může státní zastupitelství podat návrh rejstříkovému soudu podle § 209 odst. 1 o. z. na rozhodnutí o zrušení výmazu zaniklé obviněné právnické osoby spojené s rozhodnutím o její likvidaci a jmenování likvidátora. Jinak musí trestní stíhání zaniklé obviněné právnické osoby zastavit podle § 172 odst. 1 písm. d) tr. ř. z důvodu § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř. (za přiměřeného užití § 1 odst. 2 t. o. p. o.).

VII. Ustanovení opatrovníka obviněné právnické osobě podle § 34 odst. 5 t. o. p. o. je až subsidiárním opatřením, nemůže-li ji zastupovat jiná oprávněná osoba, např. v případě zrušené obchodní společnosti její likvidátor.

VIII. Existence nebo neexistence právnické osoby (tj. to, zda právnická osoba zanikla či nikoli) je tzv. statusovou otázkou, a proto ji orgány činné v trestním řízení nemohou podle § 9 odst. 2 tr. ř. posoudit samy. Stejně tak nemohou tuto otázku posoudit, existuje-li o ní nezrušené rozhodnutí soudu o výmazu právnické osoby z veřejného rejstříku (§ 9 odst. 1 tr. ř.).

IX. Rejstříkový soud z úřední povinnosti (ex officio) podle § 90 odst. 2 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZVR“), zkoumá mimo jiné to, zda provedení zápisu výmazu právnické osoby nebrání trestní stíhání proti ní vedené nebo výkon trestu, který jí byl uložen podle zákona upravujícího trestní odpovědnost právnických osob a řízení proti nim. Trestně stíhanou právnickou osobu může rejstříkový soud vymazat pouze tehdy, pokud návrhatele podle § 16 odst. 1 ZVR doloží svolení trestního soudu s jejím zánikem podle § 32 odst. 3 t. o. p. o.

X. Předseda senátu soudu, u něhož byla podána obžaloba na zaniklou obviněnou právnickou osobu, nemůže ve věci nařídit hlavní líčení, ale zpravidla nařídí předběžné projednání obžaloby podle § 186 písm. e) tr. ř., v němž je namísto vrátit věc státnímu zástupci k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř.

XI. V případě uložení trestu uveřejnění rozsudku uloženého podle § 23 odst. 1 t. o. p. o. právnické osobě soud určí konkrétní druh veřejného sdělovacího prostředku, v němž má být odsuzující rozsudek uveřejněn; takovým sdělovacím prostředkem není obchodní rejstřík, a to ani když odsouzenou právnickou osobou je obchodní korporace. Rozsah uveřejnění rozsudku se určí podle povahy věci a celkového rozsahu textu rozsudku. Přitom není vyloučeno uložit povinnost, aby odsouzená právnická osoba uveřejnila celý výrok o vině i o trestu (resp. též o ochranném opatření, o náhradě škody nebo nemajetkové újmy nebo o vydání bezdůvodného obohacení).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 21.06.2023

Spisová značka: 15 Tz 9/2023

Číslo rozhodnutí: 31

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Doručování, Mimořádné opravné prostředky, Nepřípustnost trestního stíhání, Opatrovník právnické osoby, Právnická osoba, Předběžné otázky, Předběžné projednání obžaloby, Řízení o stížnosti pro porušení zákona, Řízení proti právnické osobě, Trest uveřejnění rozsudku, Trestní stíhání, Vrácení věci státnímu zástupci k došetření, Zastavení trestního stíhání

Předpisy: § 1 odst. 1 t. o. p. o.

§ 1 odst. 2 t. o. p. o.

§ 11 odst. 1 písm. e) tr. ř.

§ 160 odst. 1 tr. ř.

§ 172 odst. 1 písm. d) tr. ř.

§ 185 tr. ř.

§ 188 odst. 1 písm. e) tr. ř.

§ 23 odst. 1 t. o. p. o.

§ 275 odst. 1 tr. ř.

§ 32 odst. 3 t. o. p. o.

§ 34 odst. 1 t. o. p. o.

§ 34 odst. 5 t. o. p. o.

§ 62 odst. 1 tr. ř.

§ 9 odst. 1 tr. ř.

§ 9 odst. 2 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2, § 269 odst. 2 a § 271 odst. 1 tr. ř. rozhodl, že rozsudkem Okresního soudu v Šumperku ze dne 28. 5. 2019, sp. zn. 4 T 87/2017, a v řízení mu předcházejícím byl porušen zákon v neprospěch obviněné zaniklé právnické osoby – obchodní společnosti O. T. v ustanoveních § 9 odst. 1, 2 a § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř. a § 34 odst. 5 t. o. p. o., a v její prospěch v ustanovení § 32 odst. 2, 4 t. o. p. o., a tento rozsudek v celé části týkající se obviněné zaniklé právnické osoby – obchodní společnosti O. T. zrušil. Současně zrušil i další rozhodnutí obsahově navazující na zrušenou část rozsudku, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř. per analogiam pak bylo zastaveno trestní stíhání obviněné zaniklé právnické osoby – obchodní společnosti O. T. pro vymezený skutek, v němž obžaloba státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Šumperku ze dne 14. 12. 2017, sp. zn. 1 Zt 200/2016, spatřovala zločin podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 4 písm. d) tr. zákoníku.

I.

Napadené rozhodnutí

1. Rozsudkem Okresního soudu v Šumperku (dále též jen „okresní soud“) ze dne 28. 5. 2019, sp. zn. 4 T 87/2017, který ve vztahu k obviněné zaniklé právnické osobě – obchodní společnosti O. T. (dále též jen „společnost O. T.“, „obviněná právnická osoba“ nebo „obviněná“) nabyl právní moci dne 22. 6. 2019, byli spoluobvinění O. K. a společnost O. T. uznáni vinnými zločinem podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 4 písm. d) tr. zákoníku, kterého se dopustili způsobem popsáním ve výroku citovaného rozsudku.

2. Obviněná byla za tento trestný čin odsouzena podle § 209 odst. 4 tr. zákoníku a § 23 odst. 1, 2 t. o.

p. o. k trestu uveřejnění rozsudku v obchodním rejstříku s tím, že bude uveřejněn pouze výrok o vině, trestu a náhradě škody týkající se obviněné právnické osoby bez odůvodnění rozsudku, a to ve lhůtě do 1 měsíce od právní moci rozsudku. Rozsudek dále obsahuje výrok o trestu uloženém spoluobviněnému O. K. a výrok o nárocích poškozených na náhradu škody.

II.

Stížnost pro porušení zákona a vyjádření k ní

3. Proti tomuto rozsudku podal ministr spravedlnosti (dále též „stěžovatel“) stížnost pro porušení zákona (dále též jen „stížnost“) ve prospěch obviněné právnické osoby. Vytkl v ní, že zákon byl porušen zejména v ustanoveních § 209 odst. 1, odst. 4 písm. d) tr. zákoníku a § 32 odst. 1, 2 t. o. p. o. v neprospěch obviněné právnické osoby.

4. Ministr spravedlnosti v odůvodnění stížnosti uvedl, že okresní soud v době svého rozhodování věděl, že společnost O. T. byla ke dni 28. 8. 2017 vymazána z obchodního rejstříku, a to poté, co došlo k jejímu zrušení s likvidací usnesením Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 18. 3. 2016, sp. zn. 23 Cm 21/2016, s právní mocí dne 26. 4. 2016. Okresní soud však uzavřel, že takový právní úkon je neplatný podle § 32 odst. 1 t. o. p. o. Podle názoru stěžovatele přitom okresní soud přehlédl ustanovení § 586 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, ve spojení s ustanovením § 32 odst. 4 t. o. p. o. a nijak se nevypořádal s tím, že údajnou neplatnost ve smyslu těchto ustanovení nikdo nenamítl. Jak dále stěžovatel zdůraznil, okresní soud nerespektoval ustanovení § 9 odst. 2 tr. ř., podle kterého orgány činné v trestním řízení nejsou oprávněny řešit samostatně předběžné otázky týkající se osobního stavu, o nichž se rozhoduje ve věcech občanskoprávních. Ministr spravedlnosti shledal vadným zejména závěr okresního soudu, že na danou věc je možné použít ustanovení § 32 odst. 1, 2 t. o. p. o., protože v posuzovaném případě nebyla zrušena obviněná právnická osoba na základě právního jednání osob oprávněných jednat za ni, nýbrž na základě rozhodnutí orgánu veřejné moci, a to proto, že obsah zápisu ve veřejném rejstříku odporoval donucujícím ustanovení zákona, přičemž ani po výzvě soudu nedošlo ke zjednání nápravy (viz obsah usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 18. 3. 2016, sp. zn. 23 Cm 21/2016).

5. K zahájení trestního stíhání obviněné došlo nejprve usnesením policejního orgánu ze dne 8. 9. 2016, které bylo zrušeno usnesením státního zástupce podle § 174 odst. 2 písm. e) tr. ř., a trestní stíhání bylo opětovně zahájeno usnesením policejního orgánu ze dne 2. 2. 2017. Obžaloba byla podána na oba obviněné k Okresnímu soudu v Šumperku dne 18. 12. 2017. Z citovaných usnesení policejního orgánu ani z dostupného spisového materiálu není zřejmé, že by policejní orgán dostal své informační povinnosti podle § 30 t. o. p. o.

6. Podle ministra spravedlnosti zůstává klíčovým faktem, že ke zrušení společnosti O. T. s likvidací došlo pravomocným rozhodnutím orgánu veřejné moci (soudu), nikoli na základě právního jednání oprávněných osob, a to ještě před zahájením trestního stíhání. Zákonná ustanovení týkající se procesního postupu při zrušení, zániku či přeměně právnické osoby, která stanovují omezení a podmínky při provádění úkonů směřujících k případnému zániku, zrušení či přeměně po zahájení trestního stíhání, zde nelze užít. Dne 28. 8. 2017, tj. ještě před podáním obžaloby k okresnímu soudu, došlo k výmazu obviněné právnické osoby z obchodního rejstříku, čímž zanikla. Podle stěžovatele tudíž nejpozději k tomuto okamžiku bylo namístě zastavit trestní stíhání obviněné právnické osoby a orgány činné v trestním řízení měly respektovat, že proti společnosti O. T. nelze pokračovat v trestním stíhání.

7. Jak dále ministr spravedlnosti zdůraznil, v soudní praxi nebyla dosud řešena otázka, jakým způsobem postupovat v případě, že dojde k výmazu obchodní korporace z obchodního rejstříku v průběhu trestního stíhání. Nabízí se ustanovení upravující zastavení trestního stíhání z důvodu jeho

nepřípustnosti podle § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř. *per analogiam*. V této souvislosti stěžovatel připomenul usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 1. 8. 2019, sp. zn. 3 To 100/2019, který rozhodoval o stížnosti státního zástupce proti usnesení soudu, jímž bylo podle § 231 odst. 1, § 223 odst. 1 a § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř. zastaveno trestní stíhání proti obchodní společnosti C., t. č. v likvidaci. Vrchní soud v jím posuzované věci konstatoval, že soudu prvního stupně nic nebránilo v rozhodnutí ohledně obžalované právnické osoby, protože doposud nedošlo k jejímu zániku. Situace v nyní posuzované věci je však zcela odlišná, neboť došlo ke zrušení společnosti O. T., již před zahájením jejího trestního stíhání a k jejímu výmazu z obchodního rejstříku před podáním obžaloby, přičemž se tak stalo rozhodnutím orgánu veřejné moci.

8. Další sekundární vada napadeného rozsudku okresního soudu spočívá podle ministra spravedlnosti v uložení trestu uveřejnění rozsudku v obchodním rejstříku namísto uveřejnění rozsudku ve veřejném sdělovacím prostředku, jehož druh by určil soud (viz k tomu rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2021, sp. zn. [5 Tz 85/2021](#)), a pochybnosti vzbuzuje i rozsah uveřejnění. Okresní soud sice stanovil, aby byl zveřejněn pouze výrok o vině, trestu a náhradě škody týkající se obviněné právnické osoby bez odůvodnění výroku, fakticky to však představuje několik stran. Soud je přitom povinen vymezit přímo v odsuzujícím rozsudku, v jakém rozsahu se tento rozsudek nebo jeho část uveřejní postupem podle § 23 odst. 2 t. o. p. o. Zpravidla bude třeba rozsah omezit na uveřejnění takové části rozsudku, která vyjadřuje podstatu odsouzení i smysl tohoto trestu, jímž je informování veřejnosti o tom, že konkrétní právnická osoba spáchala určitý trestný čin a byla za to odsouzena k nějakému trestu. Není smyslem, aby se uveřejňoval celý text rozsudku, někdy ani celý výrok.

9. Ministr spravedlnosti shrnul, že Okresní soud v Šumperku posouzením předběžné otázky statusového stavu společnosti O. T. (navíc nesprávným), uznáním této neexistující právnické osoby vinnou ze spáchání zločinu podvodu a uložení trestu za něj porušil zákon. Podle stěžovatele mělo být trestní stíhání obviněné právnické osoby zastaveno nejpozději bezprostředně poté, co došlo k jejímu výmazu z obchodního rejstříku.

10. Ministr spravedlnosti proto navrhl, aby Nejvyšší soud

- podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že rozsudkem Okresního soudu v Šumperku ze dne 28. 5. 2019, sp. zn. 4 T 87/2017, byl v neprospěch zaniklé obviněné právnické osoby - obchodní společnosti O. T. porušen zákon zejména v ustanoveních § 209 odst. 1, odst. 4 písm. d) tr. zákoníku a § 32 odst. 1, 2 t. o. p. o.,

- podle 269 odst. 2 tr. ř. zrušil rozsudek Okresního soudu v Šumperku ze dne 28. 5. 2019, sp. zn. 4 T 87/2017, jakož i další rozhodnutí obsahově navazující na zrušené rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž dojde zrušením, pozbydou podkladu,

- podle § 270 odst. 1 tr. ř. přikázal Okresnímu soudu v Šumperku, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl, případně aby postupoval podle § 271 odst. 1 tr. ř.

Ministr spravedlnosti vyslovil podle § 274 odst. 4 tr. ř. souhlas s rozhodnutím o stížnosti v neveřejném zasedání.

11. Ke stížnosti pro porušení zákona se vyjádřil státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství, který se v podstatných směrech ztotožňuje s podanou stížností. Stěžovatel podle něj správně namítl, že smyslem užití ustanovení § 32 odst. 1, 2 t. o. p. o. je „zneplatnění“ úkonů směřujících ke zbavení se trestní odpovědnosti právnické osoby z důvodu jejího zrušení, zániku nebo přeměny, jestliže původci tohoto jednání jsou osoby oprávněné jednat za ni. V posuzovaném případě však byla právnická osoba zrušena soudem bez návrhu. Státní zástupce ani předseda senátu

okresního soudu nepostupovali v souladu s ustanovením § 32 odst. 4 t. o. p. o., neboť pokud bylo důvodné hledět na úkony směřující ke zrušení a zániku obviněné právnické osoby jako na neplatné, pak vznikla povinnost podat příslušnému soudu návrh na vyslovení jejich neplatnosti. V případě, že takový návrh nebyl vznesen, hledí se na tyto úkony jako na platné. Jestliže tedy okresní soud nesprávně použil § 32 odst. 1, 2 t. o. p. o. a současně nebyl dán podnět podle § 32 odst. 4 t. o. p. o., lze uzavřít, že soud vydal rozhodnutí vůči právnické osobě, která již zanikla. S ohledem na to je třeba hledět na vydané rozhodnutí jako na nezákonné a je namístě přistoupit k jeho zrušení.

12. Podle názoru státního zástupce okresní soud postupoval rovněž v rozporu s ustanovením § 9 odst. 2 tr. ř., neboť jako orgán činný v trestním řízení posuzoval samostatně předběžnou otázku týkající se osobního stavu obviněné právnické osoby, ačkoli k tomu nebyl oprávněn. Pokud policejní orgán nedostal své povinnosti podle § 30 odst. 1 t. o. p. o., přispěl tímto k vydání vadného rozhodnutí. Státní zástupce se ztotožnil s názorem, že za nejvhodnější řešení případů zániku právnických osob v průběhu trestního stíhání považuje analogické užití ustanovení § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř. Vyslovil také souhlas s pochybnostmi, které stěžovatel vyjádřil vůči uložení trestu v podobě uveřejnění rozsudku v obchodním rejstříku.

13. Návrh stěžovatele však podle státního zástupce zcela nekoresponduje s obsahem stížnostních námitek. Stěžovatel totiž požaduje vyslovení porušení zákona i v ustanovení § 209 odst. 1, odst. 4 písm. d) tr. zákoníku, třebaže proti vlastnímu hmotněprávnímu posouzení nevznáší žádné konkrétní námítky. Podstatou stížnosti není to, že by se obviněná právnická osoba nemohla dopustit daného trestného činu, ale to, že za uvedených okolností proti ní nemělo být vedeno trestní stíhání.

14. Protože podle názoru státního zástupce byl zákon porušen v jiných ustanoveních a nápravu lze zjednat v řízení o podané stížnosti pro porušení zákona, navrhl, aby Nejvyšší soud

- podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že rozsudkem Okresního soudu v Šumperku ze dne 28. 5. 2019, sp. zn. 4 T 87/2017, byl v neprospěch zaniklé obviněné právnické osoby - obchodní společnosti O. T. porušen zákon v ustanoveních § 9 odst. 1, 2, § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř. a § 32 odst. 1, 2 t. o. p. o.,

- podle 269 odst. 2 tr. ř. zrušil napadený rozsudek ve vztahu k obviněné právnické osobě a zrušil také další rozhodnutí obsahově navazující na zrušenou část rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž dojde zrušením, pozbydou podkladu, a

- podle § 271 odst. 1 tr. ř. sám ve věci rozhodl.

15. Pro případ, že by Nejvyšší soud hodlal rozhodnout jiným způsobem než uvedeným v § 274 odst. 2 a 3 tr. ř., vyjádřil státní zástupce souhlas s rozhodnutím v neveřejném zasedání (§ 274 odst. 4 tr. ř.).

16. Opatrovník zaniklé obviněné právnické osoby Mgr. et Mgr. M. Č., kterého jí ustanovil Nejvyšší soud podle § 34 odst. 5 t. o. p. o., pouze sdělil, že souhlasí s rozhodnutím Nejvyššího soudu v neveřejném zasedání i v jiných případech než uvedených v ustanovení § 274 odst. 2 a 3 tr. ř., aniž by se vyjádřil, jakým způsobem by měl Nejvyšší soud rozhodnout.

III.

Přípustnost stížnosti pro porušení zákona a důvod předložení věci velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu

17. Věc obviněné právnické osoby byla po jejím předložení Nejvyššímu soudu v souladu s rozvrhem práce Nejvyššího soudu přidělena k rozhodnutí senátu č. 6 trestního kolegia (dále též jen „senát č. 6“) a byla zapsána pod sp. zn. [6 Tz 80/2022](#). Uvedený senát zjistil, že v typově obdobné věci, tj. při

rozhodování o stížnosti pro porušení zákona podané ministrem spravedlnosti ve prospěch obviněné právnické osoby, která již zanikla, zaujal senát č. 4 trestního kolegia (dále též jen „senát č. 4“) ve svém usnesení ze dne 26. 10. 2022, sp. zn. [4 Tz 112/2022](#), právní názor o nepřípustnosti takového mimořádného opravného prostředku. S tímto názorem se senát č. 6 neztotožnil, a proto poté, co se usnesl, že řešená procesní otázka má po právní stránce zásadní význam, rozhodl svým usnesením ze dne 21. 12. 2022, sp. zn. [6 Tz 80/2022](#), (dále „usnesení o předložení věci“) o předložení věci velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu (dále též jen „velký senát trestního kolegia“ nebo „velký senát“).

III./1. Právní názor senátu č. 4

18. Senát č. 6 v odůvodnění svého usnesení o předložení věci poukázal na to, že senát č. 4 ve zmíněném usnesení konstatoval, že při řešení otázky přípustnosti stížnosti pro porušení zákona podané ohledně zaniklé obviněné právnické osoby není možné přistoupit k analogickému užití ustanovení § 275 odst. 1 tr. ř., podle něhož platí, že byl-li zákon porušen v neprospěch obviněného, nepřekáží jeho smrt provedení řízení na podkladě stížnosti pro porušení zákona.

19. V odůvodnění usnesení senátu č. 4 se totiž na podporu uvedeného právního závěru argumentuje tím, že trestní řád, ale ani zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů, výslovně nepřipouští možnost podat stížnost pro porušení zákona ve prospěch odsouzené a následně zaniklé právnické osoby. Podle jeho názoru se proto nelze domáhat stejného či obdobného postupu, jako je tomu u pravomocně odsouzené a následně zemřelé fyzické osoby. Pokud by zákonodárce v tomto směru kladl postavení odsouzené zaniklé právnické osoby na roveň postavení odsouzené zemřelé fyzické osoby, příslušným způsobem by to vyjádřil v platné právní úpravě, což však neučinil a jistě tak nepostupoval náhodně. Ustanovení § 275 odst. 1 tr. ř., jehož analogického použití se ministr spravedlnosti ve věci jím rozhodované domáhal, má podle názoru senátu č. 4 v trestním řádu svůj nesporný význam, ale pouze vůči fyzickým osobám, protože jen ty jsou nositeli určitých práv, jimiž jsou nadáni pouze lidé – občané. To vyplývá z ustanovení čl. 1 a čl. 42 odst. 1, 3 Listiny základních práv a svobod (uveřejněné pod č. 2/1993 Sb., dále ve zkratce též jen „Listina“). V ustanovení čl. 10 odst. 1 Listiny jsou pak uvedena práva na zachování lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a na ochranu jména. Ochranu těchto práv pak podrobněji upravuje zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen ve zkratce „o. z.“), a to v hlavě II, zejména pak v oddílu 6, přičemž z ustanovení § 82 odst. 2 o. z. výslovně vyplývá, že po smrti člověka se může domáhat ochrany jeho osobnosti kterákoli z osob jemu blízkých. Uvedené nesporně znamená i to, že v případě podezření ohledně nezákonného odsouzení již zemřelé osoby je možné se domáhat přezkoumání takového odsuzujícího soudního rozhodnutí. Lze si jistě snadno představit, že pozůstalí příbuzní, ale i přátelé zemřelého mohou mít oprávněný zájem na takovém postupu.

20. Na právě uvedené navázal senát č. 4 konstatováním, že pravomoc podat stížnost pro porušení zákona má pouze ministr spravedlnosti (§ 266 tr. ř. a násl.), a jelikož platí, že proti zemřelému nelze vést trestní řízení [§ 11 odst. 1 písm. e) tr. ř.], muselo být do trestního řádu inkorporováno ustanovení § 275 odst. 1 tr. ř., které umožňuje přezkum rozhodnutí napadeného stížností pro porušení zákona v řízení před Nejvyšším soudem. Jde tudíž o zjevnou výjimku z jinak obecného pravidla zákazu vedení trestního řízení proti zemřelému. Obdobnou výjimku zákonodárce zakotvil též v ustanoveních týkajících se obnovy řízení, pokud byl návrh podán ve prospěch zemřelého obviněného [§ 280 odst. 3, 4; § 289 písm. c) tr. ř.]. Ohledně zrušené odsouzené právnické osoby však právní řád neobsahuje žádnou takovou výjimku.

21. Senát č. 4 sice konstatoval, že i právnické osoby mají svá práva, např. právo na ochranu obchodního jména a pověsti, majetku apod., a tudíž i právo nebýt nezákonně odsouzen, což podle něj bez jakékoli pochyby platí u existujících právnických osob. Avšak vzhledem k tomu, že v případě

neexistující právnické osoby občanský zákoník ani zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů (dále ve zkratce jen „z. o. k.“), nic neuvádí o nějakých nezadatelných, stále existujících právech takové zaniklé právnické osoby, dospěl senát č. 4 k závěru, že podaná stížnost pro porušení zákona je nepřijatelná.

III./2. Právní názor senátu č. 6

22. Senát č. 6 ve svém usnesení o předložení věci při zaujetí odlišného názoru stran přípustnosti stížnosti pro porušení zákona vyšel z ustanovení § 1 odst. 2 t. o. p. o. a v něm obsaženého pravidla o použití trestního řádu na řízení proti právnické osobě, pokud není v zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim stanoveno jinak a nevyklučuje-li to povaha věci. Protože otázka opravných prostředků, a tím i možnosti podání stížnosti pro porušení zákona ve prospěch odsouzené zaniklé právnické osoby, není zákonem řešena, dospěl senát č. 6 k závěru, že v úvahu přichází užití příslušných ustanovení trestního řádu, a to případně i *per analogiam*. Podle senátu č. 6 by tak použití (v trestním právu procesním zásadně přípustné) analogie ustanovení § 275 odst. 1 tr. ř. ve vztahu k řešené otázce nemělo být z povahy věci vyloučeno.

23. S oporou o jím citovaná rozhodnutí Ústavního soudu upozornil senát č. 6 na to, že právo na spravedlivý proces svědčí nejen fyzickým osobám, ale též právnickým osobám. Proto zaujal názor, že k výkladu ustanovení § 1 odst. 2 t. o. p. o. a § 275 odst. 1 tr. ř. v případě zaniklé právnické osoby je třeba přistupovat právě s důrazem na dodržení pravidel spravedlivého procesu, u něhož není důvod rozlišovat mezi zemřelou fyzickou osobou a zaniklou právnickou osobou. Pokud by nebylo možno (na rozdíl od případu zemřelé fyzické osoby) přezkoumat na základě stížnosti pro porušení zákona pro její nepřijatelnost rozhodnutí týkající se zaniklé právnické osoby, došlo by k tomu, že po právní moci takového rozhodnutí by byla vyloučena možnost zjištění a nápravy případných pochybení jdoucích k tíži takové právnické osoby. Uvedený stav je z hlediska požadavku na dodržení spravedlivého procesu zcela nežádoucí a nepřijatelný, což vystupuje do popředí zvláště naléhavě v těch případech, kdy byl, resp. bude existující právnické osobě v trestním řízení pravomocně uložen v rozporu se zákonem trest zrušení právnické osoby. Zajištění možnosti nápravy zjevné a mnohdy fatální vady cestou mimořádného opravného prostředku, tedy nejen v řízení o stížnosti pro porušení zákona, ale i v řízení o dovolání (§ 265p odst. 3 tr. ř.) a o obnově řízení (§ 280 odst. 3 tr. ř.), odůvodňuje podle senátu č. 6 analogické užití zmíněných ustanovení a s ním spojený závěr o přípustnosti stížnosti pro porušení zákona podané ve prospěch obviněné zaniklé právnické osoby.

III./3. Právní názor velkého senátu trestního kolegia

24. Velký senát trestního kolegia při posuzování této otázky sdílí právní názor zaujatý senátem č. 6., protože k řešení nastoleného problému je třeba přistupovat ze širšího hlediska, než které vzal v úvahu při svém rozhodování senát č. 4.

25. V rámci obecných východisek je třeba připomenout zejména to, že trestní právo, jehož jednotlivá ustanovení se používají v případě trestního postihu obviněné právnické osoby, se tradičně považuje za *ultima ratio*, tedy krajní prostředek nastupující v situaci, kdy k řešení protiprávních stavů vzešlých z jejího jednání (včetně případného postihu) nedostačuje užití k tomu určených institutů upravených jinými odvětvími práva. Zmíněná (subsidiární) povaha trestního práva, které je zásadně určeno jen k reakci na činy vyznačující se vyšší společenskou škodlivostí (tj. trestné činy), se projevuje tím, že jeho užití je vyjma společenského odsudku projevujícího se ve vyslovení viny konkrétního obviněného za spáchání určitého trestného činu spojena v rovině právních následků zjištěné trestní odpovědnosti s užitím důraznějších sankcí (trestů a ochranných opatření). Ty mohou mít zásadní dopad na jejich adresáty, v případě právnických osob pak i v podobě ukončení jejich existence nebo jen činnosti [např. při vyslovení trestu zrušení právnické osoby podle § 15 odst. 1 písm. a) t. o. p. o. nebo při uložení některého ze zákazových trestů podle § 15 odst. 1 písm. e) až h) t. o. p. o.].

26. Procesní právo (konkrétně trestní řád, podle jehož ustanovení se postupuje v případě trestního stíhání právnické osoby, není-li stanoveno jinak - viz § 1 odst. 2 t. o. p. o.) by mělo vytvářet reálné předpoklady k tomu, aby k použití norem trestního práva hmotného, k níž jeho prostřednictvím (v rámci trestního procesu vedeného vůči konkrétnímu obviněnému) dochází, se přistupovalo jen v zákonem odůvodněných případech a tehdy, má-li vedení trestního řízení smysl. Jinými slovy vyjádřeno, v případě, že normy trestního práva hmotného jsou užity nikoli důvodně (v důsledku jejich vadného uplatnění orgány činnými v trestním řízení) a nadto vůči osobě již neexistující (tzv. non-subjekt), měl by systém opravných prostředků umožňovat nápravu, a to cestou zrušení nezákonného rozhodnutí, případně i jemu předcházejícího řízení, v příslušném opravném řízení.

27. V případě obviněného - fyzické osoby příslušná ustanovení trestního řádu zabraňují tomu, aby utrpěl takovou zvažovanou újmu v důsledku vydání nezákonného rozhodnutí, jímž by byl porušen zákon v jeho neprospěch, a které by sám (v důsledku úmrtí) nemohl čelit využitím odpovídajících procesních oprávnění, tj. zejména podáním příslušného opravného prostředku vůči odsuzujícímu rozhodnutí. Lze zmínit, že ochrana takovému obviněnému (osobě zemřelé) se poskytuje již samotnou úpravou ne/možnosti vedení jeho trestního stíhání. Ustanovení § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř. jednoznačně stanoví, že trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno proti tomu, kdo zemřel nebo byl prohlášen za mrtvého. Toto ustanovení se uplatňuje v průběhu celého trestního stíhání obviněného, ve stadiu soudního řízení viz např. § 231 odst. 1 tr. ř. v případě řízení u soudu prvního stupně či § 257 odst. 1 písm. c) tr. ř. v případě řízení před odvolacím soudem. Důsledkem použití ustanovení § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř. je nerozhodnutí o vině obviněného trestným činem, což znamená, že nemůže dojít ke zvažované újmě (tj. nedůvodnému vyslovení viny trestným činem spojeným s uložením trestní sankce) v důsledku vydání rozhodnutí o zastavení trestního stíhání obviněného.

28. Pokud již bylo o vině obviněného - fyzické osoby pravomocně rozhodnuto a ten posléze zemřel, existuje v rámci jednotlivých mimořádných opravných prostředků možnost, jak takové rozhodnutí, lze-li dosáhnout jeho změny v jeho prospěch, zvrátit. V řízení o stížnosti pro porušení zákona je takovým ustanovením § 275 odst. 1 tr. ř., podle jehož věty první platí, že byl-li zákon porušen v neprospěch obviněného, nepřekáží jeho smrt provedení řízení na podkladě stížnosti pro porušení zákona; trestní stíhání tu nelze zastavit proto, že obviněný zemřel. Obdobný postup se uplatňuje i v případě řízení o zbývajících mimořádných opravných prostředcích. Ohledně dovolání je výslovně upraven v ustanovení § 265p odst. 3 tr. ř., podle něhož platí, že bylo-li podáno dovolání pouze ve prospěch obviněného, nepřekáží jeho smrt provedení řízení na podkladě dovolání; trestní stíhání tu nelze zastavit proto, že obviněný zemřel. U obnovy řízení nutno dovodit možnost konání řízení o ní ohledně zemřelého obviněného z ustanovení § 279 písm. d) tr. ř. upravujícího zákaz obnovy řízení v neprospěch zemřelého obviněného (jeho výkladem s použitím *argumentum a contrario*), § 280 odst. 3 věty třetí tr. ř. upravujícího osoby oprávněné k návrhu na povolení obnovy (takový návrh mohou učinit i po smrti obviněného) a § 289 písm. c) tr. ř., podle něhož platí, že byla-li povolena obnova jen ve prospěch obviněného, nepřekáží jeho smrt provedení dalšího řízení a trestní stíhání nelze zastavit proto, že obviněný zemřel.

29. Ohledně obviněné fyzické osoby tedy trestní řád ve zcela dostatečném rozsahu poskytuje právní podklad pro řešení otázky, zda a v jakých případech je možno konat ta která řízení i v případě jejího úmrtí. Oproti tomu je nezbytné konstatovat, že žádnou výslovnou úpravu týkající se této problematiky ve vztahu k již zaniklé obviněné právnické osobě neobsahuje jak trestní řád, tak ani zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Nutno zdůraznit, že tento poznatek se týká nejen řízení o mimořádných opravných prostředcích, a tedy konkrétně i řízení o stížnosti pro porušení zákona, nýbrž i možnosti či nemožnosti vedení trestního stíhání proti zaniklé právnické osobě vůbec (viz neexistence výslovné úpravy v ustanovení § 11 tr. ř.). Tato úprava do značné míry vychází z myšlenky, že u právnické osoby jako uměle vytvořené entity lze (na rozdíl od člověka)

ovlivnit okamžik nastoupení právní skutečnosti spočívající v jejím zániku, který je zásadně pod kontrolou státu (např. u obchodní společnosti je spojen s jejím výmazem z obchodního rejstříku, který vede stát). Proto stát v ustanovení § 32 t. o. p. o., kterému bude věnována pozornost dále, stanovil pro řadu subjektů pravidla, kterými se má především zabránit vzniku právní skutečnosti spočívající ve zrušení, změně a zániku právnické osoby, na jejímž trestním stíhání je dán veřejný zájem, který převyšuje (soukromý) zájem na rozhodování oprávněných subjektů o jejím dalším osudu. Přesto, jak se též ukazuje na nyní projednávaném případě, mohou tato zamezující ochranná pravidla selhat a může nastat situace, kdy přes existenci takových pravidel a při jejich porušení dojde k zániku právnické osoby, avšak může být současně dán významný veřejný zájem na dalším vedení trestního řízení proti ní. Mohou ovšem nastat i případy, kdy dojde k zániku právnické osoby i při bezvadném dodržení procesních pravidel, přesto se může následně jevit nespravedlivé, jestliže by ohledně zaniklé právnické osoby nemohlo být řízení obnoveno (např. v případě zjištění nových skutečností svědčících ve prospěch nesprávně odsouzené právnické osoby k trestu propadnutí majetku a jejímu zrušení).

30. Právě vzhledem k uvedeným zjištěním a též s přihlédnutím k tomu, co je zmíněno dále, je velký senát trestního kolegia přesvědčen o tom, že při chybějící právní úpravě týkající se otázky možnosti vedení trestního řízení vůči již zaniklé právnické osobě obecně (nikoli jen ohledně příslušného stadia řízení či řízení ohledně toho kterého opravného prostředku) je nezbytné přistoupit k přiměřenému užití těch ustanovení, která upravují danou problematiku ve vztahu k obviněné fyzické osobě, a to za užití § 1 odst. 2 t. o. p. o. Takto je třeba postupovat - při vědomí některých odlišností, které se uplatňují v případě trestního stíhání obviněné právnické osoby oproti obviněné osobě fyzické (např. v § 35 odst. 2 t. o. p. o.) - v zájmu zabezpečení v zásadě srovnatelného procesního postavení obou obviněných (fyzické a právnické osoby) v rámci trestního procesu realizovaného orgány činnými v trestním řízení. Oporu pro takové řešení (dosažení srovnatelné ochrany) poskytují i rozhodnutí Ústavního soudu a Evropského soudu pro lidská práva (dále ve zkratce též jen „ESLP“), která reagovala na případy vedení trestního stíhání vůči právnickým osobám.

31. Judikatura Ústavního soudu vyložila, že požadavky vyplývající z práva obviněného na spravedlivý proces je nutno vztáhnout i na řízení o mimořádném opravném prostředku. Již v nálezu ze dne 11. 2. 2004, sp. zn. [Pl. ÚS 1/03](#), bylo vyzdviženo, že byť z Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (vyhlášené pod č. 209/1992 Sb., dále též jen „Úmluva“) nelze dovodit požadavek na zavedení mimořádného opravného prostředku, neboť ustanovení čl. 2 Protokolu č. 7 k Úmluvě garantuje obviněnému právo na přístup k soudu druhého stupně (tj. soudu odvolacímu), došlo-li k zavedení dovolání do právního řádu České republiky, nelze řízení o něm vyjmout z požadavků, které jsou na soudy kladeny z aspektu práva obviněného na spravedlivý proces. Ústavní soud k tomu upozornil, že „obecné soudy jsou při použití zákonem stanovených procesních pravidel povinny tato pravidla interpretovat a aplikovat tak, aby dodržely maximy práva na spravedlivý proces vymezené Listinou základních práv a svobod; musí tedy přihlížet k tomu, že účastník řízení svým podáním sleduje ochranu svých subjektivních práv... Uvedené pak platí tím spíše za situace, pokud postup obecných soudů implikuje tak významný zásah do procesního postavení účastníka řízení, jehož důsledkem je nezvratné odepření meritorního přezkumu podání tohoto účastníka... Obecné soudy...jsou při posuzování podání účastníků řízení povinny volit postup vstřícnější k jejich právu na soudní ochranu, resp. k právu na přístup k soudu...“ (viz nálezy ze dne 19. 11. 2015, sp. zn. [I. ÚS 354/15](#), nebo ze dne 24. 6. 2014, sp. zn. [II. ÚS 475/13](#)).

32. Právo na spravedlivý proces se neupíná, jak na to správně poukázal senát č. 6, jen k osobě obviněného - fyzické osobě. Jeho projevy je nutno zohlednit i ve vztahu k obviněné právnické osobě. Tento názor ostatně vyjádřil i Ústavní soud např. již v usnesení ze dne 7. 2. 2014, sp. zn. [I. ÚS 115/14](#), v němž se zmiňuje o ústavně zaručeném právu fyzických a právnických osob na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 Listiny. Stejně tak lze v daných souvislostech připomenout nálezy Ústavního

soudu ze dne 4. 7. 1996, sp. zn. [III. ÚS 80/96](#), podle něhož „právo na soudní (a jinou právní) ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny (právo na spravedlivý proces) je výrazem jedné ze stěžejních zásad, na nichž spočívá demokratický právní stát (čl. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb.). Ústavně zaručené základní právo na soudní ochranu má svůj základ v Listině základních práv a svobod; ta zaručuje každému (tedy i státu) právo domáhat se stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu (čl. 36 odst. 1 Listiny), který je především povolán k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytoval ochranu právům (čl. 90 ústavního zákona č. 1/1993 Sb.)“.

33. V kontextu těchto skutečností je pak třeba zmínit již výše citovaný nálezn Ústavního soudu ze dne 11. 2. 2004, sp. zn. [Pl. ÚS 1/03](#), podle něhož platí, že jsou-li mimořádné opravné prostředky právním řádem připuštěny, nemůže se rozhodování o nich ocitnout mimo ústavní rámec ochrany základních práv jednotlivce, tzn. především práva na spravedlivý proces. „Judikatura Ústavního soudu vychází z toho, že právnická osoba je nositelkou práva na spravedlivý proces a může se dovolávat porušení svého práva na spravedlivý proces v širším smyslu“ (viz nálezn Ústavního soudu ze dne 15. 8. 2018, sp. zn. [II. ÚS 131/18](#)). Kromě toho v nálezu ze dne 12. 1. 2016, sp. zn. [II. ÚS 2732/15](#), Ústavní soud dospěl k závěru, že při ukládání pokuty ve výši 300 000 Kč za zpracování reklamy, která byla nekalou obchodní praktikou, došlo k porušení základních práv právnické osoby podle čl. 36 odst. 1 a 2 Listiny (viz obdobně nálezn ze dne 29. 7. 2013, sp. zn. [I. ÚS 671/13](#), týkající se pokut za porušení povinností při televizním vysílání).

34. Ústavní soud ve své judikatuře řešil také porušení práva právnických osob podle § 36 odst. 3 Listiny, přičemž ho shledal například v nálezu ze dne 19. 7. 2022, sp. zn. [IV. ÚS 2/21](#), kde uzavřel, že „soudy nedostály své povinnosti poskytnout stěžovatelce (pozn. právnické osobě ovládané obviněnými) ochranu jejích práv (čl. 4 Ústavy a čl. 36 odst. 1, 3 a 4 Listiny). ...Za irelevantní považuje Ústavní soud rovněž závěr obecných soudů, podle něž nebyla stěžovatelka účastnicí trestního řízení. Za podstatné z hlediska čl. 36 odst. 3 Listiny je třeba považovat toliko skutečnost, zda by stěžovatelce byla postupem orgánů činných v trestním řízení způsobena újma.“. Naopak Ústavní soud souhlasil s Nejvyšším soudem v otázce nepřipustnosti nároku právního nástupce zaniklé právnické osoby z důvodu osobní povahy tohoto nároku, když shledal podobnost se smrtí fyzické osoby. Ve svém usnesení ze dne 14. 5. 2015, sp. zn. [III. ÚS 1164/14](#), Ústavní soud uvedl, že „vzhledem k tomu, že právo na náhradu nemajetkové újmy za nesprávný úřední postup zánikem právnické osoby zaniká, platí, že povaha projednávané věci neumožňuje, aby bylo v dovolacím řízení pokračováno. Pakliže Nejvyšší soud podle § 243b o. s. ř. a § 107 odst. 5 o. s. ř. řízení o dovolání zastavil, nelze takový postup identifikovat s nepřipustným odepřením spravedlnosti (*denegatio iustitiae*).“.

35. V návaznosti na judikaturu Ústavního soudu Nejvyšší soud setrvale ve své rozhodovací praxi prosazuje tezi, že k výkladu a použití právních norem je třeba přistupovat v kontextu s ústavně právními aspekty a při respektu k závazkům, které vyplývají pro Českou republiku z příslušných smluv o lidských právech a svobodách. Postupuje-li takto v řízení o dovolání [viz např. usnesení ze dne 20. 10. 2022, sp. zn. [11 Tdo 539/2022](#), v jehož odůvodnění Nejvyšší soud zdůraznil, že „...interpretuje a aplikuje podmínky připuštění dovolání tak, aby dodržel maximy práva na spravedlivý proces vymezené Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod a Listinou základních práv a svobod. Je proto povinen v řízení o dovolání posoudit, zda nebyla v předchozích fázích řízení porušena základní práva obviněného, včetně jeho práva na spravedlivý proces (k tomu viz stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. [Pl. ÚS-st. 38/14](#))...“], pak není důvod k tomu, aby odlišně postupoval v řízení o jiném mimořádném opravném prostředku, tedy v řízení o stížnosti pro porušení zákona.

36. Velký senát trestního kolegia připomíná, že požadavky vyplývající z práva na spravedlivý proces je třeba vztáhnout na všechny mimořádné opravné prostředky, které trestní řád upravuje, tedy nejen ve vztahu k řízení o dovolání, ale též i k řízení o stížnosti pro porušení zákona či o obnově řízení.

Odporovalo by smyslu zákona, aby státu, který je jediný oprávněn vést prostřednictvím svých orgánů trestní stíhání obviněného a dosáhnout jeho pravomocného odsouzení, bylo upřeno právo prostřednictvím svých orgánů (v řízení o dovolání prostřednictvím nejvyššího státního zástupce, v řízení o stížnosti pro porušení zákona prostřednictvím ministra spravedlnosti) iniciovat řízení, jehož účelem je zrušení nezákonného rozhodnutí (vadného odsuzujícího rozsudku) týkajícího se již zaniklé obviněné právnické osoby.

37. Jakkoli nelze zpochybňovat zjištění senátu č. 4, že aktuální úprava obsažená v trestním řádu (a stejně ani v zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim) nemá výslovné ustanovení, které by umožňovalo vedení trestního řízení vůči již neexistující právnické osobě, nelze se ztotožnit s jeho závěrem, že analogické (nebo spíše přiměřené) použití těch ustanovení, která to umožňují v případě zemřelé fyzické osoby (v řízení o stížnosti pro porušení zákona jde o § 275 odst. 1 tr. ř.), je vyloučeno.

38. Velký senát trestního kolegia zastává odlišný názor. Trestní řád byl a stále je koncipován tak, že trestní řízení se vede proti fyzické osobě, s níž také na řadě míst počítá. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim nebyl pojat jako kodex, který by komplexně upravoval všechny otázky trestní odpovědnosti právnických osob a všechny otázky týkající se trestního řízení vedeného proti nim. Naopak vychází z toho, že existují základní kodexy v oblasti trestního práva hmotného i procesního, které jsou v zásadě použitelné i vůči právnickým osobám, a proto se mají subsidiárně použít, není-li to z povahy věci vyloučeno a nestanoví-li samotný tento zákon výslovně jinak. Jinými slovy zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim obsahuje jen parciální speciální úpravu. Ve zbylých otázkách, je-li to možné, se mají přiměřeně použít obecné trestněprávní a trestněprocesní předpisy, jak vyplývá z ustanovení § 1 odst. 2 t. o. p. o. Zákodárce tedy počítal s přiměřeným použitím norem uvedených v trestním řádu (cíleném na fyzické osoby) i na řízení proti právnickým osobám. Tuto použitelnost přitom vázal na splnění dvou podmínek, a sice jednak na neexistenci vlastní svébytné úpravy obsažené v zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, a jednak na podmínce, že to není z povahy věci vyloučeno. Nakolik jsou z povahy věci vyloučena ustanovení trestního řádu počítající se smrtí fyzické osoby [zejména § 11 odst. 1 písm. e), § 265p odst. 2 písm. a), odst. 3, § 275 odst. 1, § 280 odst. 3, § 289 písm. c) nebo § 314i písm. c) tr. ř.], však bylo právě jádrem sporu a důvodem, proč byla nyní posuzovaná věc předložena velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu. Přestože si byl vědom názoru obsaženého v části odborné literatury (tak zejména ŠÁMAL, P., DĚDIČ, J., GRIVNA, T., PŮRY, F., ŘÍHA, J. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 61 až 63), podle něhož právě ustanovení vázaná na podmínku úmrtí jsou natolik úzce provázaná s fyzickou osobou, že jsou vůči právnické osobě nepoužitelná, dospěl velký senát trestního kolegia k opačnému závěru. V tomto ohledu není důvodu, proč by nemělo být přistupováno (přiměřeně) stejně i vůči zaniklým právnickým osobám (což lze připodobnit zemřelým fyzickým osobám, popřípadě fyzickým osobám prohlášeným za mrtvé), pokud už taková situace (i přes dikci ustanovení § 30 a § 32 t. o. p. o.) nastane. Vycházel přitom především z teze, že se jim tímto způsobem zajišťuje ekvivalentní právo na obhajobu a na spravedlivý proces, jak bylo již zčásti shora naznačeno a jak bude ještě podrobněji rozvedeno dále. Především se pak v takových případech za užití mimořádných opravných prostředků umožňuje zrevidovat předchozí nezákonné či věcně nesprávné pravomocné rozhodnutí, pokud jinak jsou splněny další zákonné podmínky pro jeho přezkum. V návaznosti na přiměřené použití ustanovení upravujícího danou otázku v případě obviněné fyzické osoby je totiž třeba řešit nejen otázku přípustnosti stížnosti pro porušení zákona a vedení odpovídajícího řízení o ní, ale z důvodu jednotného přístupu i otázku možnosti vedení řízení o dovolání či o obnově řízení v případech, které jsou svou povahou identické posuzované věci, tj. týkají-li se tato řízení již neexistující (resp. zaniklé) obviněné právnické osoby.

39. Jak již bylo zmíněno, k trestněprávnímu postihu obviněné právnické osoby by mělo dojít jen při

dodržení veškerých zákonných předpokladů pro dovození její trestněprávní odpovědnosti, trestní sankce může být uložena jen na podkladě této první podmínky (zásada *nulla poena sine crimine*), při splnění požadavku zákonnosti (zásada *nulla poena sine lege*) a požadavků dalších z ní vyplývajících (přiměřenost sankcí atd.), a to v řízení, v němž byla respektována její procesní práva, resp. obecněji vyjádřeno i veškeré zákonné podmínky daného procesu. Zákonu odporující pravomocné rozhodnutí by z povahy věci mělo být v příslušném řízení zrušeno a zákon by k tomu měl vytvořit procesní podmínky. V případě stížnosti pro porušení zákona možností ministra spravedlnosti podat takovou stížnost ve prospěch i již zaniklé obviněné právnické osoby, v řízení o dalších mimořádných opravných prostředcích poskytnutím možnosti podat dovolání či návrh na povolení obnovy řízení k tomu oprávněnými osobami.

40. Velký senát dále připomíná, že podklad k odůvodnění závěru sdíleného senátem č. 6 (o nutnosti přiměřeného použití § 275 odst. 1 tr. ř. v případě stížnosti pro porušení zákona podané ve prospěch již zaniklé obviněné právnické osoby) lze nalézt i v rozhodovací činnosti Evropského soudu pro lidská práva. Byť jeho judikatura je (z povahy věci) ve vztahu k právnickým osobám podstatně střídmější než judikatura vztahující se k základním právům svědčícím fyzickým osobám, lze z ní dovodit, že ochranu (ve své podstatě z hlediska práva na spravedlivý proces) poskytuje i právnickým osobám, nevyjímaje z toho právnické osoby zaniklé, a tudíž *de lege* v době jeho řízení již neexistující (viz např. rozsudek ESLP ze dne 29. 11. 1991 ve věci Pine Valley Developments Ltd. a ostatní proti Irsku, č. stížnosti [12742/87](#)). Současně z níže uvedených příkladů jeho rozhodnutí vyplývá, že to, od čeho senát č. 4 odvozoval nemožnost přiměřeného nebo analogického užití ustanovení § 275 odst. 1 tr. ř., tj. že je zde nedostatek zájmu na ochraně práv již neexistující právnické osoby (uváděné zákony nehovoří „... o nějakých nezadatelných, stále existujících právech takové zaniklé právnické osoby...“), se neuplatňuje jako překážka vedení řízení před ESLP (viz jeho rozsudek ze dne 15. 2. 2005 ve věci Steel a Morris proti Spojenému království, č. stížnosti [68416/01](#)).

41. Pro účely doložení faktu, že Evropský soud pro lidská práva poskytuje ochranu i právnickým osobám, postačuje připomenout, že pro podání individuální stížnosti k tomuto soudu musí stěžovatel podle čl. 34 Úmluvy jednak spadat do jedné ze jmenovaných kategorií stěžovatelů (fyzické osoby, nevládní organizace nebo skupiny jednotlivců) a jednak mít status „oběti“ v autonomním smyslu tohoto ustanovení. Vzhledem k rozpornosti anglické („person“) a francouzské („personne physique“) verze, které jsou obě na rozdíl od verze české („fyzická osoba“) autentické, není zřejmé, do které z těchto kategorií spadají právnické osoby, faktem však je, že stížnosti právnických osob jsou přijatelné (podrobněji viz KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 25).

42. Přestože převážnou většinu stížností podávají fyzické osoby, ani právnické osoby nejsou výjimkou. Ke stížnostem podaným právnickými osobami přistupuje Evropský soud pro lidská práva v zásadě totožně. Tak např. opakovaně judikoval [viz rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 7. 2. 2012 ve věci Axel Springer AG proti Německu, č. stížnosti [39954/08](#), bod 87.; rozsudek ESLP ze dne 23. 7. 2009 ve věci Hachette Filipacchi Associés (ICI PARIS) proti Francii, č. stížnosti [12268/03](#), bod 41.; rozsudek ESLP ze dne 12. 10. 2010 ve věci Timciuc proti Rumunsku, č. stížnosti [28999/03](#), bod 144.; rozsudek ESLP ze dne 10. 5. 2011 ve věci Mosley proti Spojenému království, č. stížnosti [48009/08](#), bod 111.], že výsledek stížnosti by se v zásadě neměl lišit podle toho, jestli byla podána podle čl. 10 Úmluvy vydavatelem urážlivého článku, nebo podle čl. 8 Úmluvy osobou, která byla předmětem tohoto článku, neboť tato práva z principu zasluhují stejný respekt.

43. Odlišnosti vyplývající z odlišné povahy právnických osob jsou zohledňovány. Ve věci Sdružení Jihočeské matky proti České republice (rozhodnutí ze dne 10. 7. 2006, č. [19101/03](#)) například ESLP upozornil, že „stěžovatelka sama je ovšem právnickou osobou, jež se těžko může dovolávat práv pojmově spjatých s fyzickými osobami, jako je třeba právo na ochranu zdraví nebo života“. V případě řízení na ochranu osobnosti ESLP však uznal právo právnických osob na ochranu pověsti jako

součástí „širšího ekonomického prospěchu“ (viz rozsudek ESLP ze dne 15. 2. 2005 ve věci Steel a Morris proti Spojenému království, č. stížnosti [68416/01](#), bod 94.; rozsudek ESLP ze dne 19. 7. 2011 ve věci Uj proti Maďarsku, č. stížnosti [23954/10](#), bod 22.), byť upozornil na rozdíl mezi zájmy na ochraně pověsti mezi fyzickými a právníckými osobami. Vyjádřil přesvědčení, že přestože fyzické osoby mohou utrpět újmu na své důstojnosti, právnícké osoby tento morální rozměr postrádají (viz rozsudek ESLP ze dne 8. 9. 2020 ve věci OOO Regnum proti Rusku, č. stížnosti [22649/08](#), bod 66.). Dále ESLP připustil, že za určitých okolností může být i právnícké osobě přiznána náhrada nemajetkové újmy (viz rozsudek ESLP ze dne 24. 2. 2009 ve věci Dacia S. R. L. proti Moldavsku, č. stížnosti [3052/04](#), body 60. až 62.). K užití zásad přiměřenosti, zdrženlivosti a rychlosti i ve vztahu k zásahům státních orgánů prostřednictvím zajišťovacích institutů do majetkových práv právníckých osob lze odkázat na řadu dalších rozhodnutí ESLP (tak především na rozsudek ze dne 9. 10. 2008 ve věci Forminster Enterprises Limited proti České republice, č. stížnosti [38238/04](#), nebo např. na rozsudek ze dne 20. 11. 1995 ve věci Pressos Compania Naviera s. A. a ostatní proti Belgii, č. stížnosti [17849/91](#)).

44. Zmíněné příklady rozhodnutí ESLP potvrzují, že právnícké osoby nejsou vyňaty ze zorného úhlu jeho pozornosti a že jim jeho rozhodovací praxe poskytuje ochranu odpovídající jejich povaze a s ní spojenými právy. Jak již bylo uvedeno, zánik právnícké osoby není důvodem pro to, aby se řízení ohledně ní před ESLP neuskutečnilo, resp. pro to, aby její stížnost byla označena za nepřijatelnou, jak dokládají následující příklady.

45. Ve věci Pine Valley Developments Ltd. a ostatní proti Irsku (rozsudek ESLP ze dne 29. 11. 1991, č. stížnosti [12742/87](#)) vznesla vláda předběžnou námitku, že se stěžovatelé nemohou označovat za „oběti“ ve smyslu Úmluvy, mj. neboť společnost Pine Valley zanikla před podáním stížnosti (a byla vymazána z obchodního rejstříku). Její námitku však ESLP odmítl s tím, že společnost byla v posuzované době vlastníkem dotčeného pozemku a podala žádost o stavební povolení, což postačuje, aby byl jejím jménem vznesen nárok na porušení Úmluvy (viz bod 42. rozsudku). Ve věcech Hyde Park a ostatní proti Moldavsku č. 4 (rozsudek ESLP ze dne 7. 4. 2009, č. stížnosti [18491/07](#), bod 33.) a Hyde Park a ostatní proti Moldavsku č. 5 a 6 (rozsudek ESLP ze dne 14. 9. 2010, č. stížností [6991/08](#) a [15084/08](#), bod 31.) ESLP poznamenal, že zánik stěžovatele jako registrované nevládní organizace nepředstavuje překážku v pokračování v řízení. Odkázal přitom na rozsudek ESLP ze dne 27. 11. 2007 David proti Moldavsku, č. stížnosti [41578/05](#), bod 28., kde se po smrti stěžovatele na přání jeho sestry v řízení pokračovalo. Kromě toho lze taktéž zmínit rozsudek ESLP ze dne 3. 2. 2005 ve věci Partidul Comunistilor (Nepeceristi) a Ungureanu proti Rumunsku, č. stížnosti [46626/99](#), kde ESLP rozhodoval o stížnosti politické strany, která v důsledku namítaného porušení čl. 11 Úmluvy nemohla vzniknout, nebo rozhodnutí bývalé Evropské komise pro lidská práva ze dne 16. 6. 1980 ve věci Christians against Racism and Fascism proti Spojenému království, č. stížnosti [8440/78](#), kde tato komise rozhodovala o stížnosti společnosti bez právní subjektivity.

46. I vzhledem k právě uvedeným příkladům rozhodování ESLP lze přisvědčit té části odůvodnění rozhodnutí senátu č. 6, v níž „pro dokreslení dodává (paradoxně ve shodě se senátem č. 4), že i právnícké osoby mají svá práva, např. právo na ochranu obchodního jména a pověsti, majetku apod., a tudíž i právo nebýt nezákonně odsouzen. K tomu lze dodat, že újma způsobená právnícké osobě může mít v konečném důsledku závažný dopad i na fyzické osoby, jež tvoří její personální substrát“.

47. Velký senát trestního kolegia při uvážení širších souvislostí spojených s otázkami vedení trestního stíhání právníckých osob dospěl k závěru, že je odůvodněno, aby orgán činný v trestním řízení v zájmu ochrany právníckých osob (při chybějící výslovné zákonné úpravě) použil zmíněná ustanovení týkající se zemřelých obviněných – fyzických osob přiměřeně i vůči zaniklým právníckým osobám, neboť jejich použití není v takovém případě z povahy věci vyloučeno. V nyní posuzované trestní věci (ale z hlediska nastoleného problému i v obdobných trestních věcech) to znamená, že je nezbytné přistoupit k přiměřenému užití ustanovení § 275 odst. 1 tr. ř., a tedy dovodit, že stížnost

pro porušení zákona podaná ministrem spravedlnosti ve prospěch zaniklé obviněné právnické osoby je přípustná.

48. Pro úplnost je vhodné dodat, že v souvislosti s vedením trestního řízení vůči obviněným právnickým osobám se jeví nezbytným přistoupit k přiměřenému užití i všech dalších odpovídajících zákonných ustanovení, jejichž prostřednictvím lze nalézt řešení v oblastech, které zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim sám ohledně právnických osob výslovně neupravil, avšak lze přiměřeně využít ustanovení o zemřelých fyzických osobách, tedy např. i stran otázky nepřípustnosti trestního stíhání již zaniklé právnické osoby [např. § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř.], nebo v případě vedení řízení o všech mimořádných opravných prostředcích, tj. nejen stran stížnosti pro porušení zákona, ale též ohledně dovolání a obnovy řízení. Vyjádřeno jinak, přípustnost mimořádného opravného prostředku a možnost vedení příslušného řízení o něm bude přicházet v úvahu jen tehdy, bude-li takový opravný prostředek (jako je tomu v nyní posuzované věci) podán výlučně ve prospěch zaniklé obviněné právnické osoby.

49. Po vyřešení této procedurální otázky, tj. že stížnost pro porušení zákona podaná ministrem spravedlnosti ve prospěch zaniklé obviněné právnické osoby – společnosti O. T. je přípustná, a že tudíž není namístě takovou stížnost zamítnout jako nepřípustnou podle § 268 odst. 1 písm. a) tr. ř., jak v obdobné věci učinil ve svém rozhodnutí senát č. 4, přistoupil velký senát trestního kolegia k vlastnímu posouzení její důvodnosti.

50. I kdyby se však velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu přiklonil k závěru obsaženému v části odborné literatury, jak byla citována výše, že přiměřené užití těch norem obsažených v trestním řádu, které jsou podmíněny smrtí fyzické osoby, není z povahy věci možné, bylo by namístě uvažovat o jejich analogickém použití. Kdyby totiž nebylo možné použít přiměřeně přímo uvedená ustanovení [zejména § 11 odst. 1 písm. e), § 265p odst. 2 písm. a), odst. 3, § 275 odst. 1, § 280 odst. 3, § 289 písm. c) nebo § 314i písm. c) tr. ř.], bylo by třeba ze všech výše uvedených důvodů stejného přístupu k řízení proti právnické osobě jako proti fyzické osobě zvolit stejný (zákonem jinak neregulovaný) postup, tedy použít analogii ustanovení nejbližšího. Pro takové užití analogie ale neshledal velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu důvod, neboť zákonodárce pamatoval na tuto situaci, když pro takový případ umožňuje přiměřené použití ustanovení týkajících se fyzických osob, tedy s jejich přizpůsobením potřebám řízení proti právnickým osobám.

IV.

Důvodnost stížnosti pro porušení zákona

51. Podstatou podané stížnosti je tvrzení o nedůvodnosti vyvození trestní odpovědnosti obviněné právnické osoby (spojené s tvrzením o porušení příslušných v ní citovaných ustanovení zákona v její neprospěch) v situaci, kdy v průběhu jejího trestního stíhání, a to ještě ve stadiu přípravného řízení, tedy před podáním obžaloby soudu, došlo k jejímu zániku. Nejvyšší soud v tomto směru shledal stížnost pro porušení zákona důvodnou, byť na rozdíl od stěžovatele dospěl k poměrně odlišnému závěru stran toho, která ustanovení zákona byla porušena v důsledku vadného postupu orgánů činných v trestním řízení, a případně i vydáním odsuzujícího rozsudku soudem v neprospěch obviněné právnické osoby.

52. Z důvodu náležitého demonstrování pochybení, jichž se při vedení trestního stíhání proti obviněné právnické osoby dopustily orgány činné v trestním řízení a kromě nich též likvidátor ustanovený soudem, opatrovník právnické osoby, jakož i rejstříkový soud, a které vyústily v porušení dále konkretizovaných ustanovení zákona, se jeví vhodné zmínit základní skutečnosti týkající se trestního stíhání obviněné právnické osoby, které Nejvyšší soud zjistil z obsahu trestního spisu přiloženého ke stížnosti pro porušení zákona.

IV./1. Ke způsobu vedení trestního stíhání obviněné právnické osoby

53. V úvodu lze konstatovat, že údaje obsažené ve stížnosti pro porušení zákona týkající se těchto základních faktů trestního stíhání obviněné (a též spoluobviněného O. K.) mají oporu v příslušném trestním spise. Je proto možno zopakovat, že trestní stíhání spoluobviněných bylo podle § 160 odst. 1 tr. ř. nejprve zahájeno usnesením policejního orgánu Policie České republiky, Krajského ředitelství policie Olomouckého kraje, územního odboru v Šumperku, oddělení hospodářské kriminality Služby kriminální policie a vyšetřování v Šumperku ze dne 8. 9. 2016, sp. zn. KRPM-63521/TČ-2015, a že toto usnesení bylo následně zrušeno usnesením státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Šumperku ze dne 6. 10. 2016, sp. zn. 1 ZT 200/2016, postupem podle § 174 odst. 2 písm. e) tr. ř. jako nezákonné. O novém zahájení trestního stíhání obou obviněných rozhodl též policejní orgán znovu usnesením ze dne 2. 2. 2017, sp. zn. KRPM-63521/TČ-2015, přičemž stížnost obviněné proti tomuto usnesení jako nedůvodnou zamítl podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Šumperku usnesením ze dne 20. 3. 2017, sp. zn. 1 ZT 200/2016. Obžaloba byla na oba obviněné podána u Okresního soudu v Šumperku dne 18. 12. 2017. Po provedení dokazování v hlavním líčení konaném ve dnech 22. 2., 22. 3., 28. 6. a 1. 10. 2018 a 17. 5. 2019 rozhodl soud o vině obou obviněných rozsudkem ze dne 28. 5. 2019, sp. zn. 4 T 87/2017, který ve vztahu k obviněné nabyl právní moci dne 22. 6. 2019.

54. Z trestního spisu dále vyplývá, že poté, co byla obviněná právnická osoba – společnost O. T. zrušena s likvidací bez návrhu usnesením Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 18. 3. 2016, sp. zn. 23 Cm 21/2016, jež nabylo právní moci dne 26. 4. 2016, byl jako její likvidátor dne 27. 5. 2016 v obchodním rejstříku zapsán Ing. M. K. Orgány činné v trestním řízení však fakticky nenavázaly kontakt se jmenovaným likvidátorem. Veškerou komunikaci nejprve vedly s obviněnou právnickou osobou (obchodní společností O. T., v likvidaci), do jejíž datové schránky policejní orgán dne 12. 9. 2016 doručil usnesení o zahájení trestního stíhání ze dne 8. 9. 2016, u něž bylo v rozporu s ustanovením § 64 odst. 5 tr. ř. vyznačeno doručení fikcí dne 22. 9. 2016. Stejným způsobem, tedy k rukám obviněné právnické osoby, bylo následně doručováno i usnesení státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Šumperku ze dne 6. 10. 2016 o zrušení výše zmíněného usnesení o zahájení trestního stíhání, u něhož bylo vyznačeno doručení fikcí dne 22. 10. 2016. Dále byla obviněné právnické osobě dne 5. 10. 2016 doručována výzva, aby si za podmínek § 34 odst. 4 t. o. p. o. určila osobu k provádění úkonů v dalším řízení. Jako důvod bylo uvedeno, že v té době činný jednatel obviněné J. F. měl ve věci figurovat jako svědek, což podle § 34 odst. 4 t. o. p. o. vylučuje, aby za ni činil úkony v dané trestní věci.

55. Jelikož ani na posledně uvedenou výzvu obviněná právnická osoba nereagovala, byl jí podle § 34 odst. 5 t. o. p. o. usnesením Okresního soudu v Šumperku ze dne 11. 1. 2017 ustanoven opatrovník Mgr. et Mgr. M. Č. Následně bylo obviněné právnické osobě dne 3. 2. 2017 dodáno do datové schránky nové usnesení o zahájení trestního stíhání ze dne 2. 2. 2017. Obviněná se však do datové schránky nepřihlásila a toto usnesení bylo opět označeno jako doručené fikcí dne 13. 2. 2017. Zároveň však bylo dne 23. 1. 2017 citované usnesení doručeno i soudem ustanovenému opatrovníkovi Mgr. et Mgr. M. Č. (stejný dokument mu byl doručen rovněž dne 6. 2. 2017). Ten pak byl vyzníván o úkonech trestního řízení, bylo mu umožněno seznámit se s trestním spisem po skončení vyšetřování, byl mu doručen opis obžaloby a následně opis odsuzujícího rozsudku vydaného po provedení hlavních líčení, jimž byl přítomen.

IV./2. K důvodům, které soud vedly k pokračování v trestním stíhání obviněné právnické osoby a k vydání odsuzujícího rozsudku vůči ní

56. Způsobem uvedeným pod body 1. a 2. rozsudku soudu prvního stupně rozhodl tento soud o vině obviněné právnické osoby přesto, že součástí spisu byla i příslušná rozhodnutí, jimiž bylo doloženo

- jednak to, že usnesením Krajského soudu v Ostravě - pobočky v Olomouci ze dne 18. 3. 2016, sp. zn. 23 Cm 21/2016 (uveřejněno v obchodním rejstříku ve sbírce listin pod č. C 56214/SL7/KSOS), jež nabylo právní moci dne 26. 4. 2016, byla obviněná právnická osoba zrušena bez návrhu,

- jednak i to, že obviněná právnická osoba byla ke dni 28. 8. 2017 vymazána z obchodního rejstříku, a to poté, co došlo k jejímu zrušení s likvidací výše zmíněným usnesením Krajského soudu v Ostravě - pobočky v Olomouci ze dne 18. 3. 2016, sp. zn. 23 Cm 21/2016,

což ostatně vyplynulo i z obsahu podané obžaloby.

57. Jak již zmínil stěžovatel, soud prvního stupně založil přípustnost trestního stíhání vůči obviněné na argumentaci (bod 14. odůvodnění jeho rozsudku), podle níž je třeba výmaz obviněné z obchodního rejstříku považovat za neplatný právní úkon. Tak je třeba vnímat jeho vyjádření obsažené v citovaném bodě odůvodnění jeho rozsudku, kde je mimo jiné uvedeno, že ze spisového materiálu rovněž vyplývá, že společnost O. T. byla dne 28. 8. 2017 vymazána z obchodního rejstříku, a to poté, co došlo k jejímu zrušení s likvidací usnesením Krajského soudu v Ostravě - pobočky v Olomouci ze dne 18. 3. 2016, sp. zn. 23 Cm 21/2016, s právní mocí dne 26. 4. 2019. Soud prvního stupně byl toho názoru, že takovýto právní úkon je ve smyslu § 32 odst. 1 t. o. p. o. neplatný, protože státnímu zástupci nebylo oznámeno, že budou prováděny úkony směřující ke zrušení, k zániku nebo k přeměně obviněné právnické osoby, nemohlo tedy dojít k jejímu zániku ve smyslu § 32 odst. 2 t. o. p. o. Soud prvního stupně tak v plném rozsahu souhlasil s dříve vysloveným názorem státního zástupce v obžalobě podané v této věci.

58. Výše uvedená zjištění ohledně průběhu trestního stíhání obviněné právnické osoby a právního názoru v něm zaujatého orgány, před nimiž bylo vedeno řízení, umožňují Nejvyššímu soudu posoudit jejich správnost a zaujmout k tomu své vlastní stanovisko.

59. Především je třeba uvést, že ani zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim nemá žádná ustanovení, která by počítala s tím, že se trestní stíhání povede proti zaniklé právnické osobě, tedy proti tzv. non-subjektu. Přitom zákonodárce počítal s tím, že se osoby ovládající právnickou osobu mohou snažit vyhnout vyvození její trestní odpovědnosti (za spáchání trestného činu) a důsledkům s tím spojeným takovými kroky, které by mohly vést ke zrušení, změně či zániku právnické osoby. Proto zejména v ustanoveních § 30 a § 32 t. o. p. o. formuloval řadu pravidel, kterými dal orgánům činným v trestním řízení možnost, jak zabránit takovým krokům (tato pravidla však byla v daném trestním řízení hrubě porušena). Orgány činné v trestním řízení (především státní zástupce jako veřejný žalobce v trestním řízení, popřípadě policejní orgán) pak mají primárně zabránit zániku právnické osoby, chtějí-li ji trestně stíhat. Trestní stíhání subjektu, který neexistuje, však není možné, podobně jako právní řád obecně nepřipouští vedení jiných veřejnoprávních řízení proti tzv. non-subjektu (neexistující osobě). Orgán činný v trestním řízení zároveň není oprávněn řešit statusové otázky a konstatovat (v rozporu se stavem vyplývajícím z příslušného rejstříku), zda právnická osoba existuje, či nikoli. Nechají-li orgány činné v trestním řízení právnickou osobu zaniknout, je její trestní stíhání za přiměřeného užití § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř. nepřipustné a nesmí být zahájeno, popřípadě musí být zastaveno, bylo-li dříve zahájeno, ledaže by orgány činné v trestním řízení podnikly takové kroky, kterými by zánik právnické osoby zvrátily (zejména podle § 209 odst. 1 o. z.). Tyto hrubě nastíněné teze budou podrobně v jednotlivých bodech rozvedeny dále.

IV./3. K nepřipustnosti trestního stíhání zaniklé právnické osoby

60. Pro posouzení, zda bylo trestní stíhání obviněné právnické osoby přípustné, případně k jakému datu se stalo nepřipustným, je třeba se nejdříve zabývat otázkou, k jakému datu přesně zanikla. Podle § 185 o. z. právnická osoba zapsaná do veřejného rejstříku zaniká dnem výmazu z veřejného

rejstříku. Pro posuzovanou věc je relevantním rejstříkem obchodní rejstřík [§ 42 písm. a) zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZVR“), § 1 odst. 2 z. o. k.], neboť obviněná právnická osoba byla společností s ručením omezeným. Pokud byla právnická osoba zrušena s likvidací, je její následný výmaz proveden po skončení likvidace na základě návrhu likvidátora na výmaz právnické osoby z veřejného rejstříku, který podle § 207 o. z. podává do 30 dnů po skončení likvidace. Likvidátor podal návrh na výmaz obviněné právnické osoby z obchodního rejstříku v projednávané věci dne 28. 8. 2017, k tomuto dni byla obviněná z daného rejstříku vymazána, tedy tímto dnem také zanikla. Jelikož právnická osoba podle § 118 o. z. má právní osobnost od svého vzniku do svého zániku, je nutné uzavřít, že po svém zániku již obviněná právnická osoba nebyla nadána právní osobností, a tak nemohla být ani trestně stíhána, neboť v podstatě z právního hlediska neexistovala (nebyla subjektem práva). K tomu lze analogicky odkázat na úpravu v zákoně č. 99/1963 Sb., občanském soudním řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále též ve zkratce „o. s. ř.“), protože podle § 19 o. s. ř. způsobilost být účastníkem řízení má ten, kdo má způsobilost mít práva a povinnosti; jinak jen ten, komu ji zákon přiznává, jinými slovy vyjádřeno ten, kdo má právní osobnost/subjektivitu. Uvedené vyplývá i z relevantní civilní judikatury. Pokud právnická osoba zanikne bez právního nástupce, a tedy ztratí právní osobnost a v důsledku toho i způsobilost být účastníkem řízení, je nutné postupovat podle § 107 odst. 5 o. s. ř. a řízení ohledně ní zastavit (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2017, sp. zn. [23 Cdo 4600/2017](#), a ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. [27 Cdo 2098/2020](#)).

61. Pro řešení situace, kdy je vedeno trestní stíhání proti zaniklé právnické osobě, tedy osobě, která ztratila právní subjektivitu (osobnost), trestní řád ani zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim neobsahují relevantní ustanovení. Nabízí se proto přiměřené užití norem týkajících se obviněných – fyzických osob, není-li to z povahy věci vyloučeno (§ 1 odst. 2 t. o. p. o.). Pro případy, kdy zanikne právní osobnost trestně stíhané fyzické osoby (její smrtí podle § 23 o. z.), je v trestním řádu upravena nepřípustnost jejího trestního stíhání v ustanovení § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř., podle něhož v již zahájeném trestním stíhání nelze pokračovat a musí být zastaveno, pokud je vedeno proti tomu, kdo zemřel nebo byl prohlášen za mrtvého. Z hlediska důsledků pro způsobilost být trestně stíhanou osobou má smrt fyzické osoby v podstatě stejný význam jako zánik právnické osoby, neboť oba druhy osob tak ztrácejí právní osobnost. Právní osobností (dříve právní subjektivitou) se rozumí způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti. Jinak řečeno, obsahem tohoto pojmu je potenciál být subjektem či účastníkem právních vztahů. I v trestně procesních vztazích to znamená skutečnost, že subjekty trestního řízení jsou aktéři nadaní určitými právy a zatížení povinnostmi uloženými zákonem či na základě zákona, jejichž prostřednictvím mohou, resp. v případě povinností musí, ovlivňovat průběh trestního řízení. Pokud nějaká osoba ztratí svoji právní subjektivitu, ztratí tím i svoji způsobilost být nositelem práv a povinností, takže nemůže být ani subjektem trestního řízení (trestně procesního vztahu). To se musí týkat nejen osoby fyzické, ale i právnické. Ačkoliv tedy zákonodárce tuto situaci ohledně právnických osob výslovně neupravil, je namíste použít přiměřeně úpravu nepřípustnosti trestního stíhání vztahující se k zemřelým fyzickým osobám, resp. fyzickým osobám úředně prohlášeným za mrtvé, tedy v posuzované trestní věci vůči obviněné právnické osobě, která byla z moci úřední vymazána z obchodního rejstříku, čímž zanikla. Jiné řešení spočívající v pokračování v trestním stíhání s následným odsouzením neexistující právnické osoby k trestu ani nedává smysl. Ostatně ani orgány doposud činné v této trestní věci (pomine-li se jejich nepřípustné konstatování, že obviněná nezanikla – viz k tomu dále) se vůbec nezabývaly tím, jak by takovou zaniklou právnickou osobu chtěly donutit vykonat jí uložený trest uveřejnění rozsudku (podobně by nedávalo smysl ani postižení jinými druhy trestů). Není vůbec jasné, jak by ji chtěly například postihnout majetkovou sankcí, pokud např. obchodní společnost byla zlikvidována a vymazána z obchodního rejstříku, a proto nevlastní žádný majetek. Stejně tak nedává smysl ani uložení absolutního trestu v podobě zrušení právnické osoby, ale ani dalších, zejména zákazových trestů, pokud osoby ovládající právnickou osobu samy chtěly ukončit její činnost, což ze svého

pohledu též zcela učinily (dokonce s likvidací, tedy s rozdělením případného likvidačního zůstatku společníkům).

62. Pokud chtěl státní zástupce trestně stíhat právnickou osobu i přes její předchozí zrušení s likvidací, o němž nepochybně věděl, měl (ve spolupráci s policejním orgánem) primárně zabránit jejímu zániku výmazem z obchodního rejstříku postupem podle § 32 t. o. p. o. (viz k tomu dále pod bodem 81. tohoto rozsudku), a tím jí zabránit, aby se vyhnula trestnímu postihu (zejména majetkovou trestní sankcí). Jestliže v tomto směru uvedené orgány činné v trestním řízení selhaly, a přesto spatřovaly významný veřejný zájem na stíhání již zaniklé právnické osoby, měly dosáhnout její obnovy postupem podle § 209 odst. 1 o. z. (viz dále). V opačném případě, nebyl-li takový veřejný zájem dán, měl již státní zástupce, jelikož k zániku obviněné právnické osoby došlo před podáním obžaloby, postupovat podle § 172 odst. 1 písm. d) tr. ř. a měl zastavit trestní stíhání obviněné právnické osoby. Pokud tak neučinil, měl jeho pochybení v tomto směru napravit soud prvního stupně [§ 186 písm. c) tr. ř. ve spojení s § 188 odst. 1 písm. c) tr. ř. či § 223 odst. 1 tr. ř.].

63. Bylo-li za popsané situace (od okamžiku zániku obviněné, tj. po dni 28. 8. 2017) nadále vedeno trestní stíhání obviněné právnické osoby, je nutno v takovém postupu orgánů činných v trestním řízení spatřovat porušení zákona v její neprospěch, a to v ustanovení § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř., které měly použít přiměřeně (§ 1 odst. 2 t. o. p. o.).

IV./4. K nepřipustnosti řešení statusových otázek orgány činnými v trestním řízení

64. Státní zástupce v obžalobě konstatoval, že ačkoliv byla obviněná právnická osoba před podáním obžaloby vymazána z obchodního rejstříku (viz s. 10 obžaloby), úkony vedoucí k jejímu zániku (vymazáním) jsou neplatné, protože mu podle § 32 odst. 1 t. o. p. o. nebylo oznámeno, že budou činěny, a podle § 32 odst. 2 t. o. p. o. nemohlo dojít k jejímu zániku. Obdobný závěr učinil soud prvního stupně pod bodem 14. odůvodnění napadeného rozsudku. Pro ilustraci nesprávnosti tohoto postupu je nejdříve nutné uvést následující.

65. Obecně lze souhlasit s tím, že podle § 32 odst. 1 t. o. p. o. jsou neplatné úkony vedoucí k zániku právnické osoby, proti níž bylo zahájeno trestní stíhání, pokud právnická osoba neoznámila státnímu zástupci (předsedovi senátu), že budou prováděny takové úkony, a to ještě před jejich provedením. K zajištění platnosti těchto úkonů však nestačí pouhé splnění této oznamovací povinnosti, nýbrž je třeba vyčkat povolení k jejich učinění, a to ve formě rozhodnutí soudce v přípravném řízení a předsedy senátu v řízení před soudem podle § 32 odst. 3 t. o. p. o.

66. První otázkou pak je, co lze považovat za „úkon směřující k zániku právnické osoby“ či přesněji, zda lze každý úkon likvidátora směřující k zániku právnické osoby považovat za úkon, o němž se zmiňuje ustanovení § 32 t. o. p. o., nebo jen úkon bezprostředně spojený s tímto zánikem. Z účelu, který se sleduje zmíněnou právní úpravou, lze učinit závěr, že jde jen o takový úkon, který má za přímý následek zánik právnické osoby. V opačném případě by každý úkon likvidátora vyžadoval předem oznámení podle § 32 odst. 1 t. o. p. o. pod sankcí neplatnosti úkonu, což by bylo nepřiměřené a nedůvodné. V případě zániku právnické osoby tedy bude takovým úkonem návrh likvidátora na výmaz právnické osoby z veřejného rejstříku.

67. Není zcela zřejmé, zda státní zástupce (viz bod 57. tohoto rozsudku) označoval za neplatný úkon v důsledku porušení ustanovení § 32 odst. 1 t. o. p. o. výmaz obviněné právnické osoby z obchodního rejstříku nebo již rozhodnutí o jejím zrušení s likvidací. Ani v jednom případě však tomu tak nebude. Pokud jde o usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 18. 3. 2016, sp. zn. 23 Cm 21/2016, o zrušení obviněné právnické osoby s likvidací, toto rozhodnutí soudu není úkonem (právním jednáním) a nemůže být stíženo neplatností. Jestliže je rozhodnutí soudu vadné, lze je zrušit toliko rozhodnutím nadřízeného soudu (nejde-li o obnovu řízení). Nadto citované rozhodnutí nabylo

právní moci dne 26. 4. 2016, tedy před zahájením trestního stíhání proti obviněné právnické osobě. Zákon ukládá zmíněnou oznamovací povinnost právnické osobě, proti které již bylo zahájeno trestní stíhání, a to ohledně úkonů směřujících k jejímu zrušení, zániku nebo přeměně realizovaných po vydání takového rozhodnutí, tj. po zahájení jejího trestního stíhání. I v případě, kdyby dané rozhodnutí soudu o zrušení obviněné právnické osoby s likvidací bylo možné považovat za úkon podle § 32 odst. 1 t. o. p. o., tak by se na něj nevztahovalo ustanovení § 32 t. o. p. o. Za úkon směřující k zániku obviněné právnické osoby tudíž lze (i s ohledem na výše poskytnutý obecný výklad) považovat až návrh likvidátora na výmaz obviněné z obchodního rejstříku.

68. Daný úkon (návrh likvidátora na výmaz právnické osoby z obchodního rejstříku) lze považovat za neplatný (a to již na podkladě § 32 odst. 1 t. o. p. o.) bez ohledu na to, že orgány činné v trestním řízení nepodaly návrh na vyslovení jeho neplatnosti. V této situaci, tj. podal-li likvidátor návrh na výmaz společnosti O. T. z obchodního rejstříku bez splnění podmínek podle § 32 odst. 1 t. o. p. o., totiž nelze uplatnit ustanovení § 32 odst. 4 t. o. p. o., podle něž je daný úkon neplatný, pouze pokud státní zástupce a v řízení před soudem předseda senátu podá příslušnému soudu návrh na vyslovení jeho neplatnosti. Je tomu tak proto, že pro žádný druh právnické osoby zvláštní zákony neupravují právo domáhat se vyslovení neplatnosti úkonu směřujícího k jejímu zániku ve stanovené lhůtě. Na právnické osoby, proti nimž se vede trestní řízení, u kterých taková zvláštní úprava chybí, se ustanovení § 32 odst. 4 t. o. p. o. vůbec nepoužije (viz ŠÁMAL, P., DĚDIČ, J., GRIVNA, T., PÚRY, F., ŘÍHA, J. Trestní odpovědnost právnických osob. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 601).

69. V této souvislosti je třeba poznamenat, že na rozdíl od návrhu likvidátora na výmaz obviněné právnické osoby, její zrušení (bez návrhu) ze strany rejstříkového soudu nepodléhalo předchozímu vydání povolení k takovému postupu podle § 32 odst. 3 t. o. p. o. V souvislosti s takovým postupem totiž nebylo třeba vyžadovat příslušné rozhodnutí trestního soudu, neboť v tomto okamžiku ještě nebyla zrušovaná právnická osoba trestně stíhána. To vyplývá ze skutečnosti, že ustanovení § 32 t. o. p. o. se jako celek uplatní pouze ve vztahu k těm úkonům, které mají být učiněny až po zahájení trestního stíhání proti obviněné právnické osobě.

70. Závěr o neplatnosti návrhu likvidátora na výmaz společnosti O. T. z obchodního rejstříku však nic nemění na tom, že obviněná právnická osoba byla v době podání obžaloby formálně zaniklá. Stran zániku právnické osoby, resp. pozbytí její právní osobnosti, má její vymazání z veřejného rejstříku stejné důsledky jak v rámci trestněprocesních, tak civilněprocesních vztahů. Tedy i v kontextu trestního řízení právnická osoba spolu se svojí právní osobností zaniká tímto vymazáním, a to i když k němu dojde v rozporu s ustanovením § 32 odst. 2 t. o. p. o. Jeho zákonnou dikci, tedy že právnická osoba, proti které bylo zahájeno trestní stíhání, nemůže být do doby jeho pravomocného skončení zrušena a nemůže dojít k její přeměně, ani k jejímu zániku, nelze vykládat tak, že by trestně stíhána právnická osoba, která byla v rozporu s ustanovením § 32 t. o. p. o. vymazaná z veřejného rejstříku, ve skutečnosti nikdy (bez dalšího) nezanikla. Lze pouze hovořit o jejím výmazu v rozporu se zákonem, a tedy vzniku zájmu hodného právní ochrany (spolu s případným zájmem na řádném průběhu trestního stíhání), který může být důvodem pro obnovení její právní identity zrušením jejího výmazu podle § 209 odst. 1 o. z. (dále k tomu viz část IV./6. odůvodnění tohoto rozsudku). Jinak řečeno, výše citované jazykové vyjádření dané právní normy nelze chápat jako jakési zákonné konstatování přetrvávající právní subjektivity (resp. právní osobnosti) právnické osoby i přes její vymazání z veřejného rejstříku. Jde pouze o zákaz jejího zániku, jehož porušení ovšem nezvrátí vzniklý následek (tj. zánik právnické osoby, k němuž již došlo), byť teoreticky zakládá možnost výše stručně nastíněného řešení podle § 209 odst. 1 o. z.

71. Opačný závěr by vedl k absurdním důsledkům. Právnická osoba by totiž byla na straně jedné vymazaná, ovšem na straně druhé v důsledku citovaného ustanovení § 32 odst. 2 t. o. p. o. by stále existovala. Tento stav by znamenal neudržitelné konsekvence pro jiné typy právních vztahů, např. vztahů závazkových, do kterých by pak s vymazanou právnickou osobou bylo na jednu stranu možné

vstupovat a případně dále páchat třeba i majetkovou trestnou činnost, anebo činit úkony směřující k výkonu uloženého trestu (např. uveřejnění rozsudku), které by však na druhou stranu případní spolukontrahenti mohli odmítat (s ohledem na její výmaz z obchodního rejstříku). Docházelo by tak současně k narušení důvěry v princip materiální publicity veřejného rejstříku, v této věci obchodního rejstříku, podle nějž skutečnosti zapsané v obchodním rejstříku jsou účinné vůči každému ode dne, ke kterému byl zápis proveden; ode dne provedení zápisu se nikdo nemůže dovolávat toho, že mu zapsané skutečnosti nebyly známy. Zároveň platí obráceně, že dokud skutečnosti zapsané v obchodním rejstříku nejsou vymazány nebo změněny, jsou účinné vůči každému a nikdo se nemůže dovolávat vůči jednajícím, že zápis v obchodním rejstříku již neodpovídá skutečnosti, ledaže by jednající nejednal v důvěře v zápis v obchodním rejstříku, protože mu rozpor se skutečností byl znám. Z uvedeného vyplývá, že výše odmítnutý výklad § 32 odst. 2 t. o. p. o. by významně narušil veřejný pořádek a právní jistotu ve společnosti, neboť by vládly pochybnosti ohledně toho, zda je obviněná právnická osoba nadána právní osobností či nikoliv. Má to ovšem i velmi praktické konsekvence, neboť by v případě uznání existence právnické osoby v rozporu se stavem v obchodním rejstříku vůbec nebylo zřejmé, jaká je struktura právnické osoby, kdo je oprávněn za ni jednat, s kým tedy má být vstupováno do právních jednání, po kom má být vyžadována součinnost, zda má platit stav platný ke dni zániku právnické osoby, do kdy tomu tak má být, jak má být případně dosaženo změny atd.

72. Ostatně ani v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2022, sp. zn. [4 Tz 112/2022](#), vůči němuž se senát č. 6 vyznamenal jen v řešení otázky přípustnosti podání stížnosti pro porušení zákona týkající se již zaniklé právnické osoby, Nejvyšší soud nikterak nezpochybňoval, že právnická osoba obecně zaniká svým výmazem z veřejného rejstříku, a pozbývá tak své právní osobnosti.

73. K jazykovému výkladu ustanovení § 32 odst. 2 t. o. p. o. je proto třeba přistupovat restriktivně, byť tento závěr velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu se rozchází s názorem obsaženým v části odborné literatury k citovanému ustanovení, resp. k ustanovení § 32 odst. 10 t. o. p. o., podle něhož nerespektování stanovených pravidel má za následek, že právnická osoba nezanikne, ani když bude vymazána z veřejného rejstříku (§ 32 odst. 8, 10 t. o. p. o.) – viz ŠÁMAL, P., DĚDIČ, J., GRIVNA, T., PURY, F., ŘÍHA, J. Trestní odpovědnost právnických osob. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 595. Takové důsledky vyplývající z ustanovení § 32 odst. 10 t. o. p. o. jsou podle přesvědčení velkého senátu trestního kolegia ze shora uvedených důvodů neudržitelné. Právnická osoba (zde obchodní společnost) nemůže existovat, pokud ji orgán veřejné moci (rejstříkový soud) vymazal z veřejného rejstříku (obchodního rejstříku), s čímž právní řád spojuje zánik právnické osoby (být je připuštěna její obnova – viz bod IV.6. tohoto rozsudku dále). Jde tak primárně o apel na takový orgán veřejné moci (rejstříkový soud), aby postupoval v souladu s právním řádem a vyžádal si nezbytný souhlas podle § 32 odst. 3 t. o. p. o. se zánikem stíhané právnické osoby (v přípravném řízení souhlas soudce a v řízení před soudem souhlas předsedy senátu), jinak nesmí právnickou osobu vymazat (viz k tomu bod IV.9. odůvodnění tohoto rozsudku dále); ovšem neučiní-li tak a vymaže-li právnickou osobu i přes chybějící souhlas, právnická osoba přestává existovat (a to i navzdory výslovnému znění ustanovení § 32 odst. 10 t. o. p. o.). Velký senát si je vědom i dalšího názoru v části odborné literatury, podle nějž nesplnění povinnosti stanovené v § 32 odst. 1 t. o. p. o. má za následek absolutní neplatnost úkonů (přesněji právních jednání) zde uvedených, k níž musí orgán veřejné moci nebo osoba, které vedou veřejný rejstřík nebo jiný zákonem určený rejstřík, registr nebo evidenci právnických osob, přihlédnout z úřední povinnosti a nezapsat zrušení, zánik nebo přeměnu právnické osoby do takového rejstříku, registru nebo evidence a neprovést její výmaz, resp. že při neexistenci takového oznámení, při nesplnění požadavku učinit toto oznámení neprodleně nebo při nedostatku jeho písemné formy, jak to stanoví § 32 odst. 1 t. o. p. o., jsou uvedené úkony absolutně neplatné a bez možnosti konvalidace, k čemuž by měl soud (pokud se ovšem o těchto úkonech vůbec dozví) přihlédnout *ex officio* (viz ŽDÁRSKÝ, Z. K některým trestněprávním limitům zrušení, zániku a přeměny právnických osob. Státní zastupitelství č. 3/2022, s. 18 až 27). Přitom ale nemohou orgány

činné v trestním řízení řešit samostatně jako předběžnou otázku, zda právnická osoba zanikla či nadále existuje, a tedy zároveň zda ji lze vůbec trestně stíhat, neboť jednak jde o tzv. statusovou otázku ve smyslu § 9 odst. 2 tr. ř., kterou vůbec nejsou oprávněny posuzovat, jednak k výmazu právnické osoby (obchodní společnosti) z veřejného rejstříku (obchodního rejstříku) došlo rozhodnutím rejstříkového soudu, neboli ve smyslu § 9 odst. 1 tr. ř. existuje o této otázce pravomocné rozhodnutí soudu (v materiálním smyslu), které nebylo zrušeno. Stav zápisu v obchodním rejstříku tak nelze pominout a je třeba se jím řídit, byť jsou orgány činné v trestním řízení přesvědčeny, že k němu došlo v důsledku (série) porušení výše uvedených ustanovení, která měla zabránit nežádoucímu výmazu. Pokud tedy orgány činné v trestním řízení nechaly i zjevnými vlastními pochybeními při užití zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, která jsou rozvedena v jiných pasážích tohoto odůvodnění, vymazat stíhanou právnickou osobu, mohou nežádoucí stav napravit jedině odstraněním výmazu právnické osoby z příslušného rejstříku, registru nebo evidence, tedy prostřednictvím její obnovy - viz bod IV.6. odůvodnění tohoto rozsudku dále.

74. Státní zástupce v podané obžalobě i soud prvního stupně v odůvodnění svého rozsudku se zmiňují o nezaniknutí obviněné právnické osoby z důvodů obsažených v § 32 odst. 1, 2 t. o. p. o. Poskytnutý výklad s omezující tendencí (a s ním související argumentace), popsáný ve vztahu k ustanovení § 32 odst. 2 t. o. p. o., je ovšem třeba uplatnit i vůči ustanovení § 32 odst. 10 t. o. p. o., podle něhož právnická osoba nezanikne, pokud není splněna některá z podmínek umožňujících podle § 32 odst. 1 až 9 t. o. p. o. zrušení, zánik nebo přeměnu právnické osoby. Ani v případě užití tohoto ustanovení by vzhledem k argumentaci učiněné ve vztahu k ustanovení § 32 odst. 2 t. o. p. o. nebylo možné konstatovat, že právní subjektivita právnické osoby překonala její výmaz z veřejného rejstříku, registru nebo evidence, tedy že např. obchodní společnost vymazaná z obchodního rejstříku nadále de iure existuje. Jediný v úvahu připadající postup pro pokračování v trestním stíhání zaniklé právnické osoby je tak iniciace řízení, které by vedlo k užití ustanovení § 209 o. z. (viz blíže část IV./6. odůvodnění tohoto rozsudku).

75. Uvedený výklad jde poněkud nad rámec nyní posuzované věci, neboť ustanovení § 32 odst. 10 t. o. p. o. na ni nedopadá. Jednak proto, že ke zrušení obviněné právnické osoby došlo (dne 26. 4. 2016) před zahájením jejího trestního stíhání (dne 2. 2. 2017), jednak i z důvodů dalších.

76. V první řadě je třeba uvést, že posledně citované ustanovení cílí jen na úkony směřující ke zrušení či přeměně právnické osoby, a to navíc pouze v případě, pokud by měly být činěny až po zahájení trestního stíhání dané právnické osoby. Tímto způsobem je tedy vyjádřen omezený dosah ustanovení § 32 odst. 10 t. o. p. o. jen na právnické osoby, u nichž došlo nejdříve k zahájení trestního stíhání a až poté začaly být prováděny úkony směřující k jejich zrušení, zániku či přeměně, a to s cílem zmařit účel trestního řízení či alespoň zkomplikovat jeho průběh. Poslední zmíněná souvislost vyplývá nejen z ustanovení § 32 odst. 10 t. o. p. o., ale i z ustanovení § 32 t. o. p. o. jako celku, neboť jeho účelem je právě to, aby se zabránilo obstrukcím a konání spravedlivého trestního procesu účelovým jednáním, které vede ke zrušení, zániku nebo přeměně obviněných právnických osob, a to především takových, u nichž je po zahájení trestního stíhání zřejmé, že podle zjištění orgánů činných v trestním řízení existují podklady pro závěr o jejich vině stíhaným trestným činem.

77. S ohledem na výše zmíněné ustanovení § 32 odst. 10 t. o. p. o. je třeba mít za to, že je nelze užít ve věci obviněné právnické osoby v nyní posuzované trestní věci. Je tomu tak proto, že možnost jeho uplatnění je spojena s nesplněním povinností uložených právnické osobě v době následující po zahájení jejího trestního stíhání a vztahuje se jen k úkonům směřujícím ke zrušení nebo přeměně obviněné právnické osoby, nikoli k úkonům, které vedou k jejímu zániku. V nyní posuzované trestní věci přitom

- došlo k pravomocnému rozhodnutí o zrušení obviněné právnické osoby ještě před zahájením

jejího trestního stíhání,

- k zahájení řízení o jejím zrušení došlo na podkladě vlastní činnosti rejstříkového soudu, nikoli z podnětu statutárního orgánu právnické osoby jednajícího ve snaze zmařit účel trestního řízení vedeného vůči ní.

Nikoli tedy již první fáze směřující ke zrušení obviněné právnické osoby, ale až druhá fáze procesu vedoucího k zániku obviněné právnické osoby, která spočívala v podání návrhu na její výmaz z obchodního rejstříku, byla realizována v průběhu trestního stíhání obviněné.

78. Nelze dále odhlédnout ani od toho, že další důležitou příčinou vedoucí k zániku obviněné právnické osoby v rozporu se zákonem bylo selhání komunikace mezi orgány činnými v trestním řízení a likvidátorem obviněné právnické osoby, resp. těmito orgány a příslušným rejstříkovým soudem (§ 30 t. o. p. o.; viz část pod bodem IV./5. odůvodnění tohoto rozsudku), a i pochybení na straně samotného rejstříkového soudu, který při zápisu výmazu obviněné právnické osoby postupoval v rozporu s ustanoveními § 90 odst. 2 ZVR a § 32 odst. 9 t. o. p. o. (viz část pod bodem IV./9. odůvodnění tohoto rozsudku).

79. Otázka existence právnické osoby je tedy otázkou jejího osobního stavu, jak bylo uvedeno výše. Pokud orgány činné v trestním řízení mínily pokračovat v trestním stíhání zaniklé obviněné právnické osoby, nemohly tak učinit jen na základě vlastního předběžného posouzení, zda jsou platná jednání vedoucí k jejímu zániku a zda obviněná právnická osoba zanikla či nikoli. Vyplývá to z pravidel posuzování předběžných otázek v trestním řízení, konkrétně z ustanovení § 9 odst. 2 tr. ř., podle nějž nejsou orgány činné v trestním řízení oprávněny řešit samostatně předběžné otázky týkající se osobního stavu, o nichž se rozhoduje v řízení ve věcech občanskoprávních. Jestliže rozhodnutí o takové otázce nebylo ještě vydáno, vyčkají jeho vydání. Nadto v daném případě zanikla právnická osoba z rozhodnutí rejstříkového soudu, který ji vymazal z obchodního rejstříku, což nejsou orgány činné v trestním řízení vůbec oprávněny přezkoumávat. Výmaz z veřejného rejstříku znamenající zánik právnické osoby podle § 185 o. z. má z důvodu právní jistoty konstitutivní účinek, o okamžiku zániku právnické osoby totiž nesmí vznikat pochybnosti, neboť jde o základní statusovou otázku právnické osoby - právní osobnost má právnická osoba od svého vzniku do svého zániku [viz POKORNÁ, J. § 185 in: ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek I. Obecná část (§ 1 až 654). 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2020, citováno podle systému ASPI]. Za zaniklou se považuje od uvedeného okamžiku po celou dobu až do případného zvrácení výmazu právnické osoby, tj. do zrušení výmazu právnické osoby na návrh toho, kdo na tom osvědčí právní zájem (viz k tomu bod IV./6. odůvodnění tohoto rozsudku). V projednávané věci tudíž nebyli státní zástupce ani soud prvního stupně oprávněni konstatovat, že obviněná právnická osoba nezanikla, ačkoliv došlo k jejímu výmazu z obchodního rejstříku.

80. Pokud uvedenou otázku osobního stavu, za niž je v případě trestního stíhání právnické osoby třeba pokládat otázku její právní osobnosti, a tím i způsobilosti být subjektem trestního řízení, orgány činné v trestním řízení řešily způsobem popsáním výše, v důsledku čehož pokračovaly v trestním stíhání obviněné právnické osoby, porušily v její neprospěch ustanovení § 9 odst. 1, 2 tr. ř.

IV./5. K nesplnění informační povinnosti policejním orgánem

81. Jak bylo výše zmíněno, z obsahu spisu v nyní posuzované trestní věci nevyplývalo, že by policejní orgán splnil svou informační povinnost vůči rejstříkovému soudu obsaženou v ustanovení § 30 t. o. p. o., podle něhož o zahájení trestního stíhání proti právnické osobě vyrozumí orgán činný v trestním řízení, který zahájil trestní stíhání, mimo jiné tzv. rejstříkový soud jako příslušný orgán veřejné moci, který podle jiného právního předpisu (zákona o veřejných rejstřících) vede obchodní rejstřík. Účelem tohoto ustanovení je, kromě jiného, zabezpečit, aby v průběhu trestního stíhání nedošlo k vymazání

(zániku) právnické osoby z veřejného rejstříku bez příslušného souhlasu, o který by mohl příslušný rejstříkový soud žádat podle § 32 odst. 3 t. o. p. o. I uvedené ustanovení slouží jako pojistka pro dodržení povinností obsažených v § 32 t. o. p. o. a má upozornit rejstříkový soud, aby dbal zvýšené pozornosti v dané věci, v níž byl informován o zahájení trestního stíhání právnické osoby, a ověřil, zda nadále probíhá trestní stíhání této právnické osoby, ohledně níž je navrhován její výmaz z obchodního rejstříku, a to dříve, než učiní navrhovaný výmaz (viz k jeho povinnostem v bodě IV./9. odůvodnění tohoto rozsudku). Je přitom primárním úkolem orgánů činných v trestním řízení, které chtějí stíhat určitou právnickou osobu (tj. policejního orgánu, případně státního zástupce), zabránit jejímu zániku, je-li zde veřejný zájem na vyslovení její viny a uložení trestu, jakož i na tom, aby se právnická osoba nevyhnula těmto důsledkům svým zrušením a následným zánikem. Proto je též orgánu činnému v trestním řízení, který zahájí trestní stíhání právnické osoby (v daném případě policejnímu orgánu), uloženo, aby informoval orgán veřejné moci, který vede veřejný rejstřík (v daném případě tzv. rejstříkový soud, tj. příslušný krajský soud, který vede obchodní rejstřík), o probíhající trestní stíhání, aby nedošlo k výmazu stíhané právnické osoby. Ovšem v daném případě jednou z významných příčin, proč i přes probíhající trestní stíhání došlo k výmazu obviněné právnické osoby z obchodního rejstříku v rozporu se zákonem (§ 32 t. o. p. o. a § 90 odst. 2 ZVR), byl i nezákonný postup policejního orgánu, který nesplnil svou zákonnou povinnost (podle § 30 odst. 1 t. o. p. o.) informovat o trestním stíhání obviněné právnické osoby příslušný rejstříkový soud. Přitom již ze samotného faktu, že trestní stíhání obviněné bylo zahájeno až v okamžiku, kdy se nacházela v likvidaci, bylo zřejmé, že jsou činěny úkony směřující k zániku právnické osoby. O to více měl policejní orgán, resp. státní zástupce vykonávající dozor nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení (zvláště rušil-li první usnesení o zahájení trestního stíhání, které rovněž nebylo zasláno rejstříkovému soudu), dbát na splnění informační povinnosti vůči rejstříkovému soudu, aby předešel takovým důsledkům, chtěl-li obviněnou právnickou osobu stíhat a nechat odsoudit. Přitom její splnění mohlo zabránit výmazu obviněné z obchodního rejstříku, neboť za daného stavu bylo možno očekávat, že by vyhovění návrhu na výmaz společnosti O. T. z obchodního rejstříku podmínil rejstříkový soud předložením opisu usnesení trestního soudu (zde soudce rozhodujícího v přípravném řízení) vydaného podle § 32 odst. 3 t. o. p. o., tedy rozhodnutí učiněného na návrh jiné oprávněné osoby (státního zástupce), v němž by byl vyjádřen souhlas s navrhovaným zánikem obviněné právnické osoby.

IV./6. K možnostem orgánů činných v trestním řízení dosáhnout obnovení právní identity obviněné právnické osoby

82. Jestliže orgány činné v trestním řízení trvaly na trestním stíhání (a odsouzení) zaniklé obviněné právnické osoby (a nechtěly zastavit trestní stíhání pro jeho nepřijatelnost - viz část IV./3. odůvodnění tohoto rozsudku), a to i přes vlastní pochybení, v jejichž důsledku nechaly vymazat obviněnou právnickou osobu z obchodního rejstříku (a tedy i zaniknout), měly dosáhnout obnovení již zaniklé právnické osoby, resp. zrušení výmazu obviněné, aby vůbec existoval subjekt, který chtějí stíhat (viz výše). Zřejmě jediným takovým přípustným a v nynějším právním řádu upraveným způsobem je institut obnovení právnické osoby upravený v § 209 odst. 1 o. z., kterého měl využít i dozorový státní zástupce, chtěl-li podat na zaniklou obviněnou právnickou osobu obžalobu. Objeví-li se totiž zájem hodný právní ochrany, soud (v daném případě rejstříkový soud) na návrh toho, kdo osvědčí právní zájem (tedy i na návrh státního zástupce), podle § 209 odst. 1 o. z. zruší výmaz právnické osoby, rozhodne o její likvidaci a jmenuje likvidátora. Kdo vede veřejný rejstřík (v daném případě rejstříkový soud), do něho podle tohoto rozhodnutí zapíše obnovení právnické osoby, skutečnost, že je v likvidaci, a údaje o likvidátorovi. Od obnovení se na právnickou osobu hledí, jako by nikdy nezanikla. Státní zástupce tak mohl rejstříkovému soudu, který předtím v rozporu se zákonem (viz bod IV./9. odůvodnění tohoto rozsudku) vymazal obviněnou právnickou osobu, podle § 209 odst. 1 o. z. navrhnout její obnovu z důvodu veřejného zájmu na jejím trestním stíhání, protože byla vymazána z obchodního rejstříku na základě neplatného úkonu likvidátora podle § 32 odst. 1 t.

o. p. o. (jeho návrhu na vymazání obviněné z obchodního rejstříku), v rozporu se zákonným zákazem stanoveným v § 32 odst. 2 t. o. p. o. a bez svolení k zániku (výmazu z obchodního rejstříku) soudcem pro přípravné řízení podle § 32 odst. 3 t. o. p. o. Neučinil-li tak státní zástupce a podal-li přesto na neexistující právnickou osobu obžalobu, neměl takový postup akceptovat ani soud prvního stupně, k němuž byla podána obžaloba, a měl podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. vrátit věc státnímu zástupci k došetření spočívajícímu v odstranění závažných procesních vad přípravného řízení, které nelze napravit v řízení před soudem, neboť byla podána obžaloba na již zaniklou právnickou osobu. Učinit tak měl s nastíněním výše popsané možnosti řešení nastalé situace. Soud rozhodně neměl dále pokračovat v nezákonném trestním stíhání neexistující obviněné právnické osoby, jejíž trestní stíhání je (obecně) nepřijatelné a muselo by jinak být zastaveno [za přiměřeného použití § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř. a § 1 odst. 2 t. o. p. o.].

83. Pokud jde o soud, na který se měl státní zástupce obrátit s návrhem na zrušení výmazu obviněné právnické osoby, pak je třeba uvést, že řízení o obnovení právnické osoby je řízením o jejím osobním stavu (v její statusové věci), které se řídí především zákonem č. 293/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ve zkratce „ZŘS“). V této spojitosti lze odkázat především na ustanovení § 2 písm. e) a § 85 písm. a) ZŘS (z judikatury viz též rozhodnutí k předchozí právní úpravě, a sice usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2004, sp. zn. [29 Odo 1154/2003](#), uveřejněné pod č. 43/2005 Sb. rozh. obč.). Podle § 3 odst. 2 písm. a) ZŘS jsou ve statusových věcech právnických osob věcně příslušné krajské soudy a podle § 86 odst. 1 ZŘS je místně příslušný soud, u něhož je daná právnická osoba zapsána ve veřejném rejstříku. Vzhledem k neexistenci speciálního ustanovení pro právnické osoby, které již nejsou zapsány ve veřejném rejstříku (byly vymazány), je nutné použití nejbližšího ustanovení a extenzivního výkladu ustanovení § 86 odst. 1 ZŘS [viz LAVICKÝ, P. a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1 až 654). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 829, marginální číslo 15]. V případě vymazané právnické osoby by tedy místně příslušným soudem byl ten, u něhož byla právnická osoba zapsána před jejím výmazem. Z uvedeného vyplývá, že v posuzované věci by věcně a místně příslušným soudem pro řízení o obnovení společnosti O. T. byl Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci.

84. K vyvolání takového řízení podle § 209 odst. 1 o. z. může být nepochybně aktivně legitimován i státní zástupce. Podle § 209 odst. 1 o. z. (rejstříkový) soud zruší výmaz právnické osoby na návrh „toho, kdo osvědčí právní zájem“. Za takovou osobou lze nepochybně pokládat i státního zástupce, který jako veřejný žalobce zastupuje zájem státu na spravedlivém trestním postihu pachatelů trestné činnosti. Veřejným právním zájmem pak může být i potřeba prostého vyslovení viny pachatele – právnické osoby (a případně i jeho účinné potrestání, je-li to vůbec vzhledem k obnovení právnické osoby bez nově zjištěného majetku možné), neboť i tím lze naplňovat účel trestního řízení, jak je vymezen v § 1 tr. ř., který spočívá mimo jiné též v náležitém zjištění trestných činů, působení k upevnování zákonnosti, k předcházení a zamezování trestné činnosti atd. Důležité je tedy i preventivní působení trestního řízení, včetně označení určité činnosti jako trestné, a to i ve vztahu k právnickým osobám. Pokud tedy právnická osoba zanikla i v důsledku porušení ustanovení § 32 odst. 1, 2 a 3 t. o. p. o., čímž se vyhnula svému odsouzení (a případně i trestnímu postihu), jak by to mohl tvrdit státní zástupce, mohlo by jít o situaci, v níž by bylo možné osvědčit právní zájem ve smyslu shora citovaného ustanovení občanského zákoníku, a domoci se tak zrušení výmazu právnické osoby z příslušného rejstříku. Nelze proto konstatovat, že státní zástupce nemá právní nástroj, jak se domoci nápravy v případech typově obdobných posuzované věci.

85. V obecnosti lze přisvědčit názoru, že státní zástupce může toliko vstoupit do řízení o některých otázkách týkajících se právnických osob [§ 8 odst. 1 písm. i) ZŘS] a že – výkladem § 8 odst. 2 ZŘS *a contrario* – nemůže svým návrhem zahájit takové řízení. Nicméně právní úprava řízení o zrušení výmazu právnické osoby obsažená v § 209 o. z. (určení osoby aktivně legitimované) prolamuje výše uvedenou obecnou úpravu obsaženou v zákoně o zvláštních řízeních soudních ve prospěch státního

zástupce jako možného navrhovatele, jak vyplývá z výše uvedených důvodů.

IV./7. K nedůvodnému ustanovení opatrovníka obviněné právnické osobě

86. Pochybení v postupu orgánů činných v trestním řízení shledal Nejvyšší soud i v komunikaci s obviněnou právnickou osobou a ustanovení opatrovníka obviněné právnické osobě. Orgány činné v trestním řízení v této věci vycházely z toho, že právnická osoba nemá žádnou osobu oprávněnou za ni v trestním řízení jednat, nadto si nepřebírala zasílanou poštu. Nejprve je třeba se vyjádřit k otázce, zda mohl či měl obviněnou právnickou osobu v trestním řízení zastupovat likvidátor obviněné Ing. M. K. Podle § 34 odst. 1 t. o. p. o. za právnickou osobu činí v řízení úkony ten, kdo je k tomu oprávněn v řízení před soudem podle občanského soudního řádu. Výčet osob jednajících za právnickou osobu podle občanského soudního řádu je upraven v jeho § 21 odst. 1, v němž není likvidátor uveden. Podle § 21 odst. 2 o. s. ř. se však ustanovení odstavce 1 nepoužije, stanoví-li tento nebo zvláštní zákon, že za právnickou osobu jedná jiné osoby. Jelikož podle § 193 o. z. nabývá likvidátor působnosti statutárního orgánu okamžikem svého povolání, přičemž za řádný výkon funkce likvidátor odpovídá stejně jako člen statutárního orgánu, lze za osobu ve smyslu § 21 odst. 2 o. s. ř. považovat i likvidátora právnické osoby. Je však třeba mít na paměti, že činnost likvidátora (v působnosti statutárního orgánu právnické osoby) podle § 196 odst. 1 o. z. může sledovat pouze účel odpovídající povaze a cíli likvidace. Vedení předmětného trestního řízení odporovalo možnosti zániku obviněné (§ 32 odst. 2 t. o. p. o.), a tudíž mělo zabránit naplnění tohoto konečného cíle její likvidace. Obviněná (nacházející se v likvidaci) byla navíc prostřednictvím za ni jednající osoby povinna neprodleně písemně oznámit státnímu zástupci (resp. v řízení před soudem – pokud by to bylo aktuální v tomto stadiu trestního řízení – předsedovi senátu), že budou prováděny úkony směřující k jejímu zániku, a to před provedením těchto úkonů (§ 32 odst. 1 t. o. p. o.). Tímto úkonem by přitom byl návrh na její výmaz z veřejného rejstříku, který podával likvidátor Ing. M. K. Komunikace s orgány činnými v trestním řízení měla i v tomto směru spadat pod jeho činnost jako likvidátora obviněné. Lze tedy dovodit, že i ve vztahu k trestnímu řízení mohl likvidátor působit jako zástupce právnické osoby ve smyslu § 34 odst. 1 t. o. p. o. ve spojení s § 21 odst. 2 o. s. ř., § 193 a § 196 odst. 1 o. z.

87. Je tak třeba uzavřít, že ustanovení opatrovníka obviněné ze strany soudu bylo založeno na chybném předpokladu, že za obviněnou nemůže nikdo činit úkony v trestním řízení, pokud její jednatel J. F. měl v dané trestní věci vystupovat jako svědek. V době tohoto rozhodnutí totiž už byl jmenován likvidátor Ing. M. K. s jeho výše popsaným rozsahem působnosti – mj. podle § 34 odst. 1 t. o. p. o. Možným ohrožením pro tento závěr může být situace, kdy by zájmy likvidátora byly v rozporu se zájmy právnické osoby. V takovém případě by byl podle § 21 odst. 4 o. s. ř. vyloučen z jednání za tuto právnickou osobu. Otázku, zda k takové situaci, tedy konfliktu zájmů likvidátora a obviněné, došlo ve vztahu k předmětnému trestnímu řízení, nelze posuzovat obecnou optikou, nýbrž z hlediska konkrétních okolností věci. Touto otázkou se však soud ani státní zástupce nezabývali (viz zmíněné usnesení Okresního soudu v Šumperku o ustanovení opatrovníka a v jeho rámci zmíněná výzva státního zástupce, aby si obviněná za podmínek podle § 34 odst. 4 t. o. p. o. určila osobu k provádění úkonů v dalším řízení).

88. Lze dodat, že popsaný postup zvolený orgány činnými v trestním řízení je třeba pokládat obecně za vadný, neboť za situace, kdy za obviněnou právnickou osobu mohla jednat určitá fyzická osoba, tj. likvidátor, u níž to zákon předpokládá, není (bez dalšího) odůvodněno, aby obviněné byl ustanoven opatrovník. Takový procesní postup by byl odůvodněn až tehdy, kdyby bylo zjištěno, že právnické osobě nelze doručovat písemnosti. Z obsahu spisu však vyplývá opak, neboť písemnosti byly obviněné doručovány do její datové schránky, z níž si je ovšem obviněná právnická osoba nevyzvedávala, což však lze klást k její tíži (viz přiměřeně usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 12. 2015, sp. zn. [I. ÚS 3962/14](#)). Do datové schránky právnické osoby totiž má mít zřízen přístup i likvidátor, který má též přebírat poštu doručovanou likvidované právnické osobě, protože – jak již bylo uvedeno – okamžikem svého povolání do funkce likvidátora nabyl působnosti statutárního orgánu likvidované právnické

osoby. Mělo tak být jednáno s likvidátorem, který měl mít zřízen přístup k datové schránce obviněné právnické osoby. Pokud si nepřebíral opisy důležitých rozhodnutí, které bylo třeba doručit do vlastních rukou, nebo vůbec neměl přístup do datové schránky likvidované právnické osoby, resp. nevyzvedával z ní doručené dokumenty, měly se orgány činné v trestním řízení primárně obracet na něj a doručovat mu např. do jeho datové schránky anebo na adresu jeho bydliště, a to dříve, než přistoupily k ustanovení opatrovníka. Jestliže tedy za výše uvedených okolností přistoupily orgány činné v trestním řízení k ustanovení opatrovníka a zcela (bez vážného důvodu) pomíjely osobu likvidátora, který by mohl a měl zastupovat obviněnou právnickou osobu i v trestním řízení, porušily v neprospěch obviněné zákon v ustanovení § 34 odst. 5 t. o. p. o.

IV./8. K otázce komunikace orgánů činných v trestním řízení s likvidátorem a k jeho nečinnosti

89. Pokud jde o problematiku komunikace orgánů činných v trestním řízení s likvidátorem obviněné, resp. s touto obviněnou, k níž v posuzované věci docházelo formou zaslání příslušných listin do její datové schránky, lze uvést následující. Podle § 8 odst. 3 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů, je k přístupu do datové schránky právnické osoby oprávněn její statutární orgán nebo člen jejího statutárního orgánu. Jak je výše popsáno, likvidátor právnické osoby nabývá působnosti jejího statutárního orgánu a v tomto rozsahu má práva a povinnosti i ve vztahu k trestnímu řízení. Důsledkem toho je, že jmenovaný likvidátor měl za účelem naplnění cílů likvidace vystupovat v působnosti statutárního orgánu i ve vztahu k probíhajícímu trestnímu řízení a dokumentům, které zasílaly obviněné do její datové schránky orgány činné v trestním řízení. Z nich měl (a mohl) zjistit, že je proti ní vedeno trestní řízení a že bylo zahájeno její trestní stíhání. Lze tak shledat pochybení i na straně likvidátora, který v rámci své působnosti v rozsahu statutárního orgánu obviněné měl mít přístup do její datové schránky, z níž měl zjistit uvedenou skutečnost a na tuto měl adekvátně reagovat s ohledem na povinnost obviněné podle § 32 odst. 1 t. o. p. o. Přesněji řečeno, pochybení je i na straně samotné obviněné, která prostřednictvím likvidátora nesplnila svou povinnost založenou citovaným ustanovením, aby informovala státního zástupce, že budou prováděny úkony směřující k jejímu zániku.

90. Na uvedeném nic nemění ani to, že podle § 34 odst. 6 t. o. p. o. má osoba uvedená v § 34 odst. 1 t. o. p. o. (tedy i likvidátor právnické osoby) stejná práva a povinnosti jako obviněný. Jde totiž jen o obecné ustanovení, otázka doručování je však upravena samostatně. Obecně se doručuje přímo právnické osobě a není třeba doručovat zvláště konkrétní fyzické osobě jednající za právnickou osobu, nestanoví-li zákon výslovně jinak z nějakého zvláštního důvodu. Taková zvláštní úprava je obsažena v § 34 odst. 8 t. o. p. o., podle něž se doručuje výlučně zmocněnci nebo opatrovníkovi, má-li je právnická osoba a není-li výslovně stanoveno jinak. Jinými slovy činí-li za právnickou osobu v trestním řízení osoba uvedená v § 34 odst. 1 t. o. p. o. (tedy např. statutární orgán právnické osoby nebo i likvidátor), doručují se písemnosti zásadně pouze právnické osobě (a nikoli zástupci), naopak v případě zmocněnce podle § 34 odst. 2 t. o. p. o. nebo opatrovníka podle § 34 odst. 5 t. o. p. o. zásadně pouze jim (a nikoli právnické osobě). K doručování se využívá přednostně datové schránky.

91. Návrh stěžovatele, aby Nejvyšší soud vyslovil porušení zákona v neprospěch obviněné právnické osoby i v ustanovení § 32 odst. 1 t. o. p. o., není důvodný ze dvou příčin. Z citovaného ustanovení lze dovodit, že oznamovací povinnost zatěžuje obviněnou právnickou osobu, aby se předešlo - v důsledku následně realizovaných úkonů předvídaných zákonem - jejímu výmazu z příslušného rejstříku, a tím i jejímu zániku, který brání vedení trestního stíhání proti ní. V posuzované věci však bylo trestní stíhání zahájeno vůči právnické osobě v likvidaci, a již z tohoto faktu mělo být orgánům činným v trestním řízení zřejmé, že lze očekávat provádění úkonů vypočtených v uvedeném ustanovení směřujících k zániku obviněné právnické osoby. Také porušení této povinnosti obviněnou (a to i v návaznosti na zmíněná pochybení orgánů činných v trestním řízení při komunikaci s ní) bylo jednou z příčin výmazu společnosti O. T. z obchodního rejstříku a s ním spojeného jejího zániku,

který brání jejímu dalšímu trestnímu stíhání. Porušení ustanovení § 32 odst. 1 t. o. p. o. tak znemožnilo další vedení trestního řízení proti obviněné právnické osobě a uložení jakékoli sankce, což je situace příznivá pro obviněnou, takže v tomto ohledu došlo k porušení zákona v její prospěch, a to ze strany samotné obviněné (a nikoli orgánů činných v trestním řízení).

92. Pochybení v komunikaci orgánů činných v trestním řízení s likvidátorem obviněné právnické osoby byla též příčinou, proč došlo k výmazu této právnické osoby z obchodního rejstříku, a tím i k jejímu zániku. Na jedné straně pochybil sám likvidátor, pokud nepřistupoval do datové schránky (zřídil-li si do ní vůbec přístup) a neseznámil se s rozhodnutími v této trestní věci zaslanými právnické osobě jím likvidované, především pak s usnesením o zahájení trestního stíhání. Zřejmě tak ani nevěděl, že jím likvidovaná právnická osoba je trestně stíhána, a proto ani nemohl splnit své zákonné povinnosti jednak podle § 32 odst. 1 t. o. p. o. informovat státního zástupce, že hodlá navrhnout výmaz této právnické osoby, jednak podle § 32 odst. 3 t. o. p. o. navrhnout soudci pro přípravné řízení svolení s jejím zánikem a jednak podle § 16 odst. 1 ZVR doložit rejstříkovému soudu spolu s návrhem na výmaz právnické osoby, že soudce pro přípravné řízení takový výmaz povolil. Na druhé straně ovšem pochybily i orgány činné v trestním řízení odpovědné za řádné vedení přípravného řízení (konkrétně policejní orgán a státní zástupce), pokud v průběhu trestního stíhání vůbec nekomunikovaly s likvidátorem, ač dobře věděly, že jsou činěny úkony směřující k likvidaci a zániku jimi stíhané právnické osoby, na likvidátora se neobrátily, nevyžadovaly jeho součinnost, nejednaly s ním jako se zástupcem obviněné právnické osoby ve smyslu § 34 odst. 1 t. o. p. o., namísto toho nechaly obviněné právnické osobě ustanovit opatrovníka, čímž též umožnily, aby likvidátor (aniž by splnil své shora uvedené povinnosti) dál pokračoval v likvidaci stíhané právnické osoby a podal návrh na její výmaz, k němuž též rejstříkový soud v rozporu s § 32 odst. 9 t. o. p. o. přistoupil (protože ani on nebyl v rozporu s § 30 odst. 1 t. o. p. o. o trestním stíhání obviněné informován a sám aktivně tuto skutečnost v rozporu s § 90 odst. 2 ZVR nezjistil – viz k tomu níže). K nápravě těchto vad nedošlo ani ze strany opatrovníka, který též nepodnikl žádné aktivní kroky směřující k dodržení zákona ze strany uvedených dalších osob a k zabránění výmazu a následnému trestnímu stíhání neexistující právnické osoby.

IV./9. K nesprávnosti postupu rejstříkového soudu

93. Jak bylo výše zmíněno (viz zejména body 77. a 91. odůvodnění tohoto rozsudku), k pochybení došlo i na straně rejstříkového soudu, který provedl výmaz obviněné právnické osoby v rozporu s ustanovením § 32 odst. 9 t. o. p. o., neboť k tomu neměl povolení soudce pro přípravné řízení vydané podle § 32 odst. 3 t. o. p. o. I přes pochybení orgánů činných v trestním řízení, které nesplnily informační povinnost vůči rejstříkovému soudu podle § 30 odst. 1 t. o. p. o., jakož i přes nesplnění zákonných požadavků kladených na návrh likvidátora na výmaz právnické osoby podle § 16 odst. 1 ZVR ve spojení s jeho jednáním (objektivně) v rozporu s § 32 odst. 1 a 3 t. o. p. o., byl shledán nesprávný postup i na straně samotného rejstříkového soudu, který nesplnil své zákonné povinnosti plynoucí z § 90 odst. 2 ZVR a přistoupil k výmazu stíhané právnické osoby, ač k tomu neměl svolení trestního soudu podle § 32 odst. 3 t. o. p. o. (v daném konkrétním případě soudce pro přípravné řízení). Rejstříkový soud totiž má *ex officio* (tedy z úřední povinnosti) podle § 90 odst. 2 ZVR mimo jiné také zkoumat, zda provedení zápisu nebrání probíhající trestní stíhání proti právnické osobě nebo výkon trestu, který jí byl uložen podle zákona upravujícího trestní odpovědnost právnických osob a řízení proti nim. Rejstříkový soud tak měl v řízení o návrhu na výmaz právnické osoby z obchodního rejstříku vlastní povinnost aktivně zjišťovat, zda proti dotčené právnické osobě není vedeno trestní stíhání neumožňující její výmaz z daného veřejného rejstříku (popřípadě zda tomu nebrání výkon uloženého trestu). Povinnost zkoumat, zda se proti dotčené právnické osobě vede trestní stíhání, ohledně níž je navrhován její výmaz z veřejného rejstříku (a tedy i její zánik), zákonodárce nezúžil jen na případy, kdy na její trestní stíhání předem upozorní orgány činné v trestním řízení v souladu s ustanovením § 30 odst. 1 t. o. p. o. nebo návrhové orgány v souladu s

ustanovením § 16 odst. 1 ZVR, podle nějž má při podání návrhu na zápis přeměny nebo na výmaz stíhané právnické osoby doložit, že trestní soud povolil takovou přeměnu nebo zánik právnické osoby. V posuzované trestní věci proto lze konstatovat, že došlo nejen k nesplnění oznamovací povinnosti ze strany orgánů činných v trestním řízení, které zahájily trestní stíhání, resp. potom navrhovatele výmazu právnické osoby (tj. likvidátora), ale i k selhání samotného rejstříkového soudu, který iniciativně sám nezkoumal, zda je osoba, již se návrh na výmaz týká, trestně stíhána či nikoli.

IV./10. K otázce nesprávně uloženého trestu

94. Součástí argumentace stěžovatele byla i výhrada vůči trestu, který byl uložen obviněné právnické osobě napadeným rozsudkem soudu prvního stupně. Ministr spravedlnosti zde namítl, že za nesprávné pokládá jednak uložení trestu uveřejnění rozsudku v obchodním rejstříku namísto jeho uveřejnění ve veřejném sdělovacím prostředku, jehož druh by soud určil, jednak i rozsah uveřejnění rozsudku stanovený soudem prvního stupně.

95. K této námitce postačí uvést, že toto vytýkané pochybení je vedlejším produktem vad, které zatížilo řízení proti obviněné právnické osobě, neboť to vůbec – nepostupoval-li státní zástupce způsobem vyloženým v části IV./6. tohoto rozsudku a nedošlo-li k obnovení právní identity obviněné – nemělo vyústit (z důvodů výše vyložených) ani v podání obžaloby vůči ní, natožpak ve vydání odsuzujícího rozsudku. Ve stručnosti lze proto konstatovat, že z hlediska výhrad stěžovatele vůči uloženému trestu není třeba se k věci podrobněji vyjadřovat, a to i s ohledem na jiná ustanovení explicitně uvedená ve výroku tohoto rozsudku, která byla porušena v neprospěch obviněné právnické osoby (viz dále). Úvahám stěžovatele týkajícím se výroku o trestu však lze přisvědčit a v souvislosti s nimi je třeba poukázat na závěry, které Nejvyšší soud vyslovil ve svém rozsudku ze dne 15. 12. 2021, sp. zn. [5 Tz 85/2021](#), a na nichž ani velký senát trestního kolegia neshledal důvod cokoli měnit. Lze tak na uvedené rozhodnutí zcela odkázat a jen (ve shodě s ministrem spravedlnosti) stručně konstatovat následující. Obchodní rejstřík, v němž bylo obviněné uloženo rozsudek uveřejnit, je veřejným rejstříkem, do něhož se zapisují jen zákonem stanovené údaje o právnických a fyzických osobách, je informačním systémem veřejné správy vedeným rejstříkovým soudem v elektronické podobě (viz zejména § 1, § 25 a § 42 a násl. ZVR). Nelze jej považovat za veřejný sdělovací prostředek ve smyslu § 23 odst. 1, 2 t. o. p. o., kterým by mohl být tisk (noviny nebo časopisy), rozhlasové nebo televizní vysílání, nebo sdělovací prostředky dostupné prostřednictvím počítačové sítě internet apod. (více k tomu např. ŠÁMAL, P., DĚDIČ, J., GRIVNA, T., PÚRY, F., ŘÍHA, J. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 491 a násl.).

96. Naopak nelze souhlasit s názorem ministra spravedlnosti prezentovaným ve stížnosti pro porušení zákona, že by bylo nepřipustné stanovení rozsahu, v jakém má být rozsudek uveřejněn, takovým způsobem, že by byl rozsudek při uveřejnění omezen na jeho pouhou výrokovou část. Takové omezení rozsahu není nepřipustné, ustanovení § 23 odst. 1, 2 t. o. p. o. se nijak nepřičí, je také v aplikační praxi běžně užívané, dostatečně jasné a jednoznačné, je přijímáno i odbornou literaturou (více k tomu např. ŠÁMAL, P., DĚDIČ, J., GRIVNA, T., PÚRY, F., ŘÍHA, J. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 494, 887 a 888), jakkoliv lze připustit, že částí odborné literatury (viz tamtéž) jsou soudy nabádány spíše k vytváření vlastních formulací, kterými má být veřejnost stručně a pro laiky pochopitelně informována o odsouzení právnické osoby.

V.

Závěrečné shrnutí a způsob rozhodnutí o podané stížnosti

97. Z důvodů výše vyložených dospěl Nejvyšší soud k závěru o opodstatněnosti podané stížnosti pro porušení zákona, byť v jednotlivostech, tj. co do příslušných ustanovení zákona, jejichž porušení je třeba vyslovit, se s ní zčásti rozešel. Jak již bylo uvedeno, v důsledku závažných pochybení, jichž se

dopustily všechny orgány činné v trestním řízení, které se na vedení trestního stíhání obviněné podílely, jakož i další orgány veřejné moci a subjekty trestního řízení, došlo k tomu, že byla trestně stíhána a nakonec i pravomocně odsouzena neexistující právnická osoba, která v době svého odsouzení byla vymazána z obchodního rejstříku, a tedy i zaniklá. Nemělo totiž být vůbec přípustněno, aby právnická osoba v průběhu trestního stíhání zanikla, došlo-li již (přes sérii vadných postupů) k výmazu obviněné právnické osoby z obchodního rejstříku, nemělo být dále pokračováno v trestním stíhání, které mělo být zastaveno, anebo mělo být dosaženo zrušení výmazu obviněné právnické osoby, resp. její obnovy, byl-li dán na vyslovení její viny vážný právní zájem (např. byla-li potřeba informovat veřejnost o daném trestném činu a působit tak na ni preventivně i do budoucna k zamezení tohoto sociálně škodlivého jevu).

98. Jak již bylo rozvedeno výše, pochybení v procesním postupu při vedení trestního stíhání proti obviněné právnické osobě bylo identifikováno

- u policejního orgánu a projevilo se

- a) selháním v komunikaci s likvidátorem obviněné právnické osoby,
- b) nesplněním informační povinnosti vůči rejstříkovému soudu podle § 30 t. o. p. o., případně
- c) nenavržením zastavení trestního stíhání státnímu zástupci podle § 166 odst. 3 tr. ř., jelikož byla dána okolnost podle § 172 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř. (za užití § 1 odst. 2 t. o. p. o.), anebo nenavržením státnímu zástupci podání návrhu na obnovu obviněné právnické osoby podle § 209 odst. 1 o. z.,

- u státního zástupce a projevilo se

- a) nevykonáváním dozoru nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení ze strany policejního orgánu, který zahájil trestní stíhání, konkrétně především neuložením mu povinnosti informovat rejstříkový soud o zahájení trestního stíhání (a to ani při prvním zrušení usnesení o zahájení trestního stíhání, ani při pozdějších úkonech činěných v dané věci),
- b) akceptováním podnětu policejního orgánu a podáním návrhu na ustanovení opatrovníka obviněné právnické osobě soudcem pro přípravné řízení,
- c) nezabráněním zániku stíhané právnické osoby, tedy jejího výmazu z obchodního rejstříku, byl-li dán veřejný zájem na vyslovení její viny a jejím případným potrestání,
- d) následným vlastním posouzením statusové otázky existence právnické osoby v rozporu s ustanovením § 9 odst. 1 a 2 tr. ř., ačkoliv měl
 - a. buď iniciovat řízení o její obnově, resp. zrušení jejího výmazu podle § 209 odst. 1 o. z., shledal-li na vyslovení viny obviněné a jejím případným potrestání vážný právní zájem,
 - b. nebo trestní stíhání zastavit podle § 172 odst. 1 písm. d) tr. ř. jako nepřípustné za přiměřeného použití § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř. (s odkazem na § 1 odst. 2 t. o. p. o.), pokud takový vážný právní zájem neshledal,
- e) pokračováním v nepřípustném trestním stíhání zaniklé obviněné právnické osoby a podáním obžaloby na ni,

- u soudu (rozhodujícího v trestním řízení) a projevilo se tím, že

a) v přípravném řízení jmenoval soudce pro přípravné řízení obviněné právnické osobě opatrovníka z důvodu uvedeného v § 34 odst. 4 t. o. p. o., aniž by ověřil, zda obviněnou nemůže zastupovat soudem ustanovený likvidátor jako zástupce právnické osoby podle § 34 odst. 1 t. o. p. o.,

b) soud, k němuž byla podána obžaloba státním zástupcem, nijak nereagoval na předchozí pochybení státního zástupce, který podal obžalobu na neexistující (zaniklou) právnickou osobu, předseda senátu nenařídil předběžné projednání obžaloby podle § 186 písm. e) tr. ř. a soud tak ani nerozhodl o vrácení věci k došetření státnímu zástupci podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. k nápravě shora uvedených vad, které nebylo možno zhojit v řízení před soudem, především k zásadnímu učinění rozhodnutí, zda má být právnická osoba obnovena z důvodu vážného veřejného zájmu na vyslovení její viny, anebo je namíste trestní stíhání zastavit pro nepřípustnost,

c) zopakoval pochybení státního zástupce a sám si posoudil statusovou otázku týkající se právnické osoby v rozporu s § 9 odst. 1 a 2 tr. ř.,

d) připustil tak pokračování v trestním stíhání neexistujícího subjektu - obviněné právnické osoby, nerozhodl o zastavení trestního stíhání obviněné právnické osoby, a to ani v rámci předběžného projednání obžaloby podle § 188 odst. 1 písm. c) tr. ř. za užití § 172 odst. 1 písm. d) tr. ř., ani v hlavním líčení podle § 223 odst. 1 tr. ř., resp. mimo něj podle § 231 odst. 1 tr. ř. za užití § 223 odst. 1 tr. ř., a to z důvodu jeho nepřípustnosti za přiměřeného užití § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř.,

- u rejstříkového soudu a projevilo se tím že

sám aktivně nezjišťoval, zda není vedeno trestní stíhání právnické osoby, ohledně níž její likvidátor navrhoval výmaz z veřejného rejstříku, které by bránilo zápisu navrženého výmazu, ačkoliv mu tuto povinnost ukládá ustanovení § 90 odst. 2 ZVR,

- u jmenovaného likvidátora obchodní společnosti O. T. a projevilo se tím, že

a) ignoroval dokumenty zasílané orgány činnými v trestním řízení do datové schránky obviněné právnické osoby, ačkoliv do ní měl mít přístup podle § 8 odst. 3 zákona o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, přestože ve vztahu k trestnímu řízení měl vystupovat jako osoba činící za obviněnou právnickou osobu úkony ve smyslu § 34 odst. 1 t. o. p. o.,

b) v rozporu s ustanovením § 32 odst. 1 t. o. p. o. neprodleně písemně neinformoval státního zástupce o tom, že hodlá podat návrh na výmaz obchodní společnosti O. T. z obchodního rejstříku,

c) v návaznosti na to nepožádal o svolení k výmazu této právnické osoby podle § 32 odst. 3 t. o. p. o. soudce pro přípravné řízení,

d) a při podání návrhu rejstříkovému soudu podle § 16 odst. 1 ZVR nedoložil, že trestní soud (soudce pro přípravné řízení) povolil zánik právnické osoby, vůči níž bylo vedeno trestní stíhání,

- u ustanoveného opatrovníka obviněné právnické osoby - obchodní společnosti O. T. a projevilo se tím, že

a) se nezajímal o průběh likvidace obviněné a nespojil se s jejím likvidátorem,

b) neupozornil orgány činné v trestním řízení na zánik právnické osoby a nepřipustnost jejího dalšího trestního stíhání a jejího odsouzení, proti němuž ani nebrojil opravným prostředkem.

99. Lze tak shrnout, že v daném trestním řízení došlo zejména ze strany orgánů činných v trestním řízení k závažným procesním pochybením při trestním stíhání obviněné. Předně orgány činné v trestním řízení porušily celou řadu shora uvedených ustanovení, která jsou v právním řádu dána proto, aby se obviněná právnická osoba nemohla vyhnout trestnímu řízení a jeho možného výsledku v podobě odsouzení a účinnému potrestání tím, že bude zrušena, přeměněna nebo dokonce zanikne. Konkrétně měly orgány činné v přípravném řízení zajistit informování rejstříkového soudu o trestním stíhání obviněné právnické osoby, což neučinily, nečinily ani další aktivní kroky, které by měly jejímu zániku zabránit, ač si byly dobře vědomy její probíhající likvidace. Pokud již tímto opomenutím připustily její zánik, neměly dále pokračovat v jejím trestním stíhání, a to dokonce po předchozím nezákonném vlastním posouzení předběžné statusové otázky, ale měly buď vyvolat řízení o obnově právnické osoby (vlastně dosáhnout zrušení jejího výmazu), anebo měly nepřipustné trestní stíhání zastavit. K nápravě těchto pochybení nedošlo ani v řízení před soudem, který sérii těchto procesních vad završil odsouzením neexistující (zaniklé) právnické osoby, které navíc uložil nevykonatelný a nepřipustně konkretizovaný druh trestu.

100. Pokud nedošlo k vydání rozhodnutí o zastavení trestního stíhání obviněné ze strany policejního orgánu, resp. ani dozorcího státního zástupce (aniž by učinil kroky k obnově její právní identity) ve stadiu přípravného řízení a stejně tak nedošlo k zastavení jejího trestního stíhání ani ve stadiu soudního řízení soudem rozhodujícím o podané obžalobě (zde při odhlédnutí od možnosti rozhodnout o vrácení věci státnímu zástupci k došetření - viz výše), pak je nutno konstatovat, že v neprospěch obviněné byl porušen zákon primárně v ustanovení § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř., které mělo být užito přiměřeně podle § 1 odst. 2 t. o. p. o. Další závažná vada, která měla za důsledek pokračování v trestním stíhání obviněné v situaci, kdy pro takový procesní postup nebyly splněny zákonem předvídané okolnosti (protože jde o tzv. non-subjekt), byla zjištěna v nerespektování ustanovení § 9 odst. 2 tr. ř. státním zástupcem a soudem prvního stupně. Porušení tohoto ustanovení se projevilo rovněž v neprospěch obviněné právnické osoby. Stejným způsobem bylo vyhodnoceno i porušení zákona v ustanovení § 34 odst. 5 t. o. p. o., neboť ustanovením opatrovníka, s nímž posléze jednaly orgány činné v trestním řízení, byl jmenovaný likvidátor zbaven možnosti realizovat práva náležející obviněné právnické osobě.

101. Nejvyšší soud proto podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že zákon byl porušen v neprospěch obviněné právnické osoby ve shora zmíněných ustanoveních, tj. v § 9 odst. 2 tr. ř. a § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř. a § 34 odst. 5 t. o. p. o. Nepovažoval za nezbytné ve výroku svého rozsudku vyslovit, že zákon byl porušen v neprospěch obviněné i v ustanovení § 209 odst. 1, odst. 4 písm. d) tr. zákoníku, jak navrhoval ministr spravedlnost, neboť toto porušení, jehož se soud dopustil, navazuje na porušení ustanovení § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř., které je v dané souvislosti primární a rozhodující. Naopak porušení zákona ve prospěch obviněné zjistil Nejvyšší soud při užití ustanovení § 32 odst. 2, 4 t. o. p. o., a to v tom stadiu řízení, v němž mělo být ustanovení o nepřipustnosti trestního stíhání obviněné použito, a proto závěr o jeho porušení včlenil do výroku svého rozsudku.

102. V návaznosti na tento výrok Nejvyšší soud podle § 269 odst. 2 tr. ř. rozhodl o zrušení rozsudku Okresního soudu v Šumperku ze dne 28. 5. 2019, sp. zn. 4 T 87/2017, a to v celé jeho části týkající se obviněné právnické osoby - společnosti O. T. Současně zrušil i další rozhodnutí obsahově navazující na zrušenou část rozsudku, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

103. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že nápravy zjištěných vad lze docílit již v řízení o stížnosti pro

porušení zákona, a tedy rozhodnutím vydaným za splnění podmínek § 271 odst. 1 tr. ř. Specifikum právní úpravy umožňuje, aby trestní stíhání obviněné bylo obnoveno (viz výše část IV./6. odůvodnění tohoto rozsudku), a proto by proti použití § 11 odst. 1 písm. e) tr. ř. bylo možno vznést takto zaměřenou námitku. Především však došlo ke zrušení odsuzujícího rozsudku z podnětu stížnosti pro porušení zákona jako mimořádného opravného prostředku podaného ve prospěch obviněné právnické osoby, přičemž bylo konstatováno porušení ustanovení právního řádu při jejím odsouzení v její neprospěch. Proto by se mělo i ohledně obviněné právnické osoby podle § 1 odst. 2 t. o. p. o. přiměřeně uplatnit i ustanovení týkající se zemřelé fyzické osoby obsažené v § 275 odst. 1 tr. ř., podle něž nelze navazující trestní stíhání (po zrušení napadeného meritorního rozhodnutí) zastavit jen proto, že obviněný zemřel, resp. že právnická osoba zanikla. Shora bylo obsáhle vysvětleno, že i toto procesní ustanovení se může přiměřeně užít na zaniklou právnickou osobu. Při současném konstatování porušení zákona v neprospěch obviněné právnické osoby v řízení o stížnosti pro porušení zákona tedy nelze zastavit navazující další trestní stíhání jen proto, že právnická osoba zanikla.

104. Přesto se nejeví účelné a potřebné další vedení trestního stíhání, při kterém by docházelo jen k dalšímu zatěžování orgánů veřejné moci, a to nejen orgánů činných v trestním řízení, ale též civilních soudů. Nejprve by totiž musel státní zástupce podat návrh na obnovu zaniklé obviněné právnické osoby – společnosti O. T., musel by prokázat vážný právní zájem na její obnově (který ani sám Nejvyšší soud, jak bude ještě zdůvodněno, neshledal), teprve pak by mohl znovu podat obžalobu na obnovenou právnickou osobou, pokud by v civilním řízení o obnově podle § 209 odst. 1 o. z. jako návrhovač uspěl. Pak by muselo proběhnout znovu hlavní líčení, v němž by mohla být znovu vyslovena vina obviněné právnické osoby. Problematické by ovšem bylo její jakékoliv potrestání, pokud by neměla žádný nově se objevivší majetek, nadto by soud byl limitován i zákazem přísnějšího potrestání (ve smyslu zákazu *reformationis in peius* podle § 273 tr. ř.), přičemž původní pravomocně uložený trest byl ve své podstatě nepřipustný co do druhu sdělovacího prostředku (viz bod IV./10. odůvodnění tohoto rozsudku) a stanovení jakéhokoliv veřejného sdělovacího prostředku (namísto dříve uloženého nepřipustného obchodního rejstříku) by bylo zřejmě vždy zhoršením postavení obviněné, která by nadto ani neměla prostředky na jeho vykonání. Nejvyšší soud neshledává ani žádný vážný právní zájem na vyslovení viny nyní neexistující právnické osoby trestným činem podvodu, který jí byl v tomto řízení kladen za vinu. To vše vedlo Nejvyšší soud k závěru, že není dán veřejný zájem na dalším trestním stíhání zaniklé obviněné právnické osoby, která navíc již v době zahájení trestního stíhání byla v podstatě tzv. prázdnou schránkou bez jakéhokoliv majetku, rejstříkový soud rozhodl o jejím zrušení s likvidací a byl ustanoven její likvidátor. K této likvidaci následně také skutečně došlo a právnická osoba byla vymazána z obchodního rejstříku. Za této situace by bylo jakékoliv další vedení trestního stíhání naprosto neefektivní, zbytečné a pouze zatěžující orgány činné v trestním řízení, které by navíc musely na ně vynaložit nemalé prostředky. Vždyť vlastně i netrestní (a mnohem hospodárnější) cestou bylo dosaženo výsledku, který je srovnatelný s formálně nejtěžším možným trestem, který lze obviněné právnické osobě uložit v trestním řízení, a sice trestu zrušení právnické osoby ve smyslu § 16 t. o. p. o. Nejvyšší soud proto rozhodl o zastavení trestního stíhání obviněné právnické osoby – společnosti O. T. za analogického užití § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř., jelikož vedení dalšího trestního stíhání pokládá za neúčelné, resp. účelu trestního řízení již bylo dosaženo.